

Constitució d'Andorra

25è aniversari
1993 · 2018

UNA EINA **MODÈLICA**

Diari d'Andorra

14/03/18

ANAR D S

06

Abans i ara Com eren els polítics de la Constitució el 1993 i com són avui

14

Salutacions dels coprínceps, del síndic general i del cap de Govern

22

ÒSCAR RIBAS
"S'ha de limitar la població i arribar a un acord amb la UE"

28

MARC FORNÉ
"Europa no ens pot donar cap lliçó sobre qüestions socials"

36

ALBERT PINTAT
"Espriu deia que Andorra és un prodigi, gairebé un miracle"

42

JAUME BARTUMEU
"L'equilibri entre territori i nació necessita adaptacions"

56

TONI MARTÍ
"La Constitució té recorregut; 25 anys és molt poc temps"

62

VICENÇ MATEU
"No sabem mesurar prou bé el pes que tenen els coprínceps"

La votació del 93
Recull d'imatges de la jornada del referèndum

FELIÇ DIA DE LA CONSTITUCIÓ

Des d'Andorra, un compromís global de futur.

Ens alineem amb els Objectius de Desenvolupament
Sostenible de les Nacions Unides.

OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT
SOSTENIBLE

Crèdit Andorrà

al vostre servei i al servei del país

www.creditandorra.ad

www.compromisosambellfutur.com

Els 25 anys de Constitució demostren que el text dissenyat el 1993 ha estat un èxit que ha permès el desenvolupament institucional, polític, econòmic i social sense grans fractures.

L'EXITÓS EMPELT DE FEUDALISME A LA MODERNITAT

Montesquieu va arribar a Andorra amb 300 anys de retard per portar la separació de poders, però el seu desembarcament dins del text constitucional ha estat tan ben dissenyat com la resta de la Carta Magna. L'empelt d'un sistema senyorial d'inspiració feudal i en base al segle XIII a un Estat de dret europeu de finals del segle XX, no era una tasca fàcil. Però els enginyers legals que van dissenyar els diferents articles van assolir una fusió extraordinària. La prova més evident és que compleix les noces de plata sense que s'hagi produït cap corrent majoritari que vulgui canviar alguns dels preceptes.

L'elogi més evident que es pot fer passa per constatar com en dues dècades i mitja ha servit tant per mantenir el model econòmic anterior al 1993 com per al nou sistema envers la transparència, la col·laboració internacional i l'obertura econòmica que s'ha impulsat els darrers anys.

! La prova

NI ELS CONTRARIS LA CRITIQUEN

La Constitució no va ser aprovada per unanimitat i aproximadament una quarta part dels electors s'hi van oposar. Destacats polítics fins i tot van fer campanya pel 'no', molts d'ells de forma soterrada. La Constitució, però, ha acabat atraient-los a pràcticament tots i avui en dia és gairebé impossible trobar un polític que renegui del canvi institucional. N'hi ha que modificarien alguns dels conceptes, però gairebé cap hi renunciaria.

Les virtuts del text constitucional no es circumscriuen a l'àmbit intern. Des de l'aprovació s'han produït diferents aproximacions diplomàtiques d'altres estats que volen conèixer els mecanismes utilitzats per garantir la cosobirania.

La *fórmula andorran* ha estat present als debats de territoris com ara Gibraltar o l'Orient Mitjà, com a sistema per solucionar un conflicte entre dos estats que reclamen drets sobre un mateix espai. Explicava Òscar Ribas que els britànics fins i tot havien arribat a posar a la taula espanyola, de forma extraoficial, la possibilitat d'arribar a un acord sobre el Penyal partint del model andorrà.

Les regles del joc marcadament al text ens han de servir per fer front al nou paradigma que va obrir la crisi i el món globalitzat. Pràcticament tots els vessants han fet un salt gegantí els darrers 25 anys, tot i que sovint és im-

Gran Bretanya es va interessar pel model andorrà per si era útil per aplicar a Gibraltar

El salt els últims 25 anys ha estat gegantí, encara que sovint no ens n'adonem

Dia de la signatura del text constitucional per part dels membres de la comissió tripartida.

Foto de família dels membres de la constituent, el 2018.

S'han superat greus entrebancs, com són la crisi, l'amenaça de Sarkozy o el 'cas BPA'

possible de copsar pel brogit del dia a dia. La modernització ha estat constant i ha estat possible gràcies a un marc que permetia la transformació. No han estat anys fàcils, especialment a partir del 2008, quan de forma gairebé seguida es van ajuntar la pitjor crisi de la història moderna amb l'amenaça del Copríncep francès de deixar el càrrec si no s'anava cap a la transparència i el cas BPA.

Un darrere l'altre, els obstacles s'han anat superant, no sense pagar peatges, però les estructures de l'Estat i la ciutadania han demostrat tenir la maduresa per fer front al propi destí.

La voluntat d'assumir els reptes, interiors i exteriors, des de la pròpia responsabilitat va ser el motor que va impulsar el cop de timó que va derivar en la Constitució. El nou canvi de paradigma que ja s'està produint, lligat al model econòmic i a la relació amb Europa, requereix nous esforços i consens. Perquè només la unió de la majoria de voluntats va fer possible la Constitució, i aquest és un repte que torna a estar damunt la taula.

ABANS I ARA
MIQUEL ALEIX

ALBERT PUJAL

PERE ALTIMIR

FRANCESC BADIA

BIBIANA ROSSA

MARIA REIG

MANEL PONS

ROBERT CASSANY

JEAN-YVES CAULLET

GUILLEM ARENY

DANIEL ARMENGOL

ISIDRE BARTUMEU

 MORABANC
#tensunbanc

www.morabanc.ad

ABANS I ARA

ENRIC CASADEVALL

ENRIC DOLSA

LADISLAV BARÓ

JAUME BARTUMEU

FRANCESC ARENY

JOSEP GARRALLÀ

JOAN GABRIEL

JOAN MASSA

JORDI MAS

JOSEP ARENY

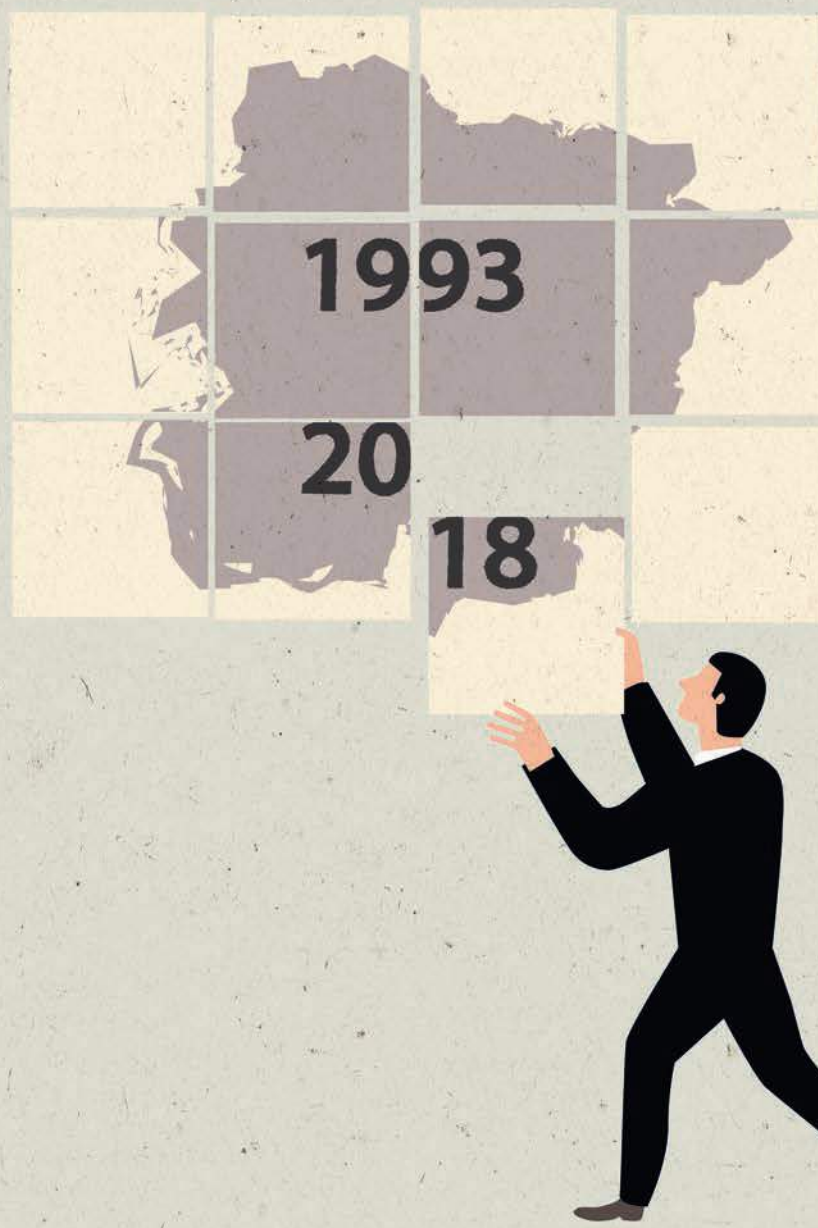
JOSEP CASAL

LLUÍS VIU

Feliç Dia de la Constitució

Celebrem **25 anys de progrés** social i econòmic, fomentant el respecte, la igualtat i la justícia.

25 anys defensant el nostre futur.

ABANS I ARA

JOSEP MARIA BEAL

JOAN SANTAMARIA

ALBERT PINTAT

CANDID NAUDI

JOSEP MARSAL

JORDI CINCA

ROSA MARIA MANDICÓ

ESTANISLAU SANGRÀ

JOSEP DALLERES

ALBERT GELABERT

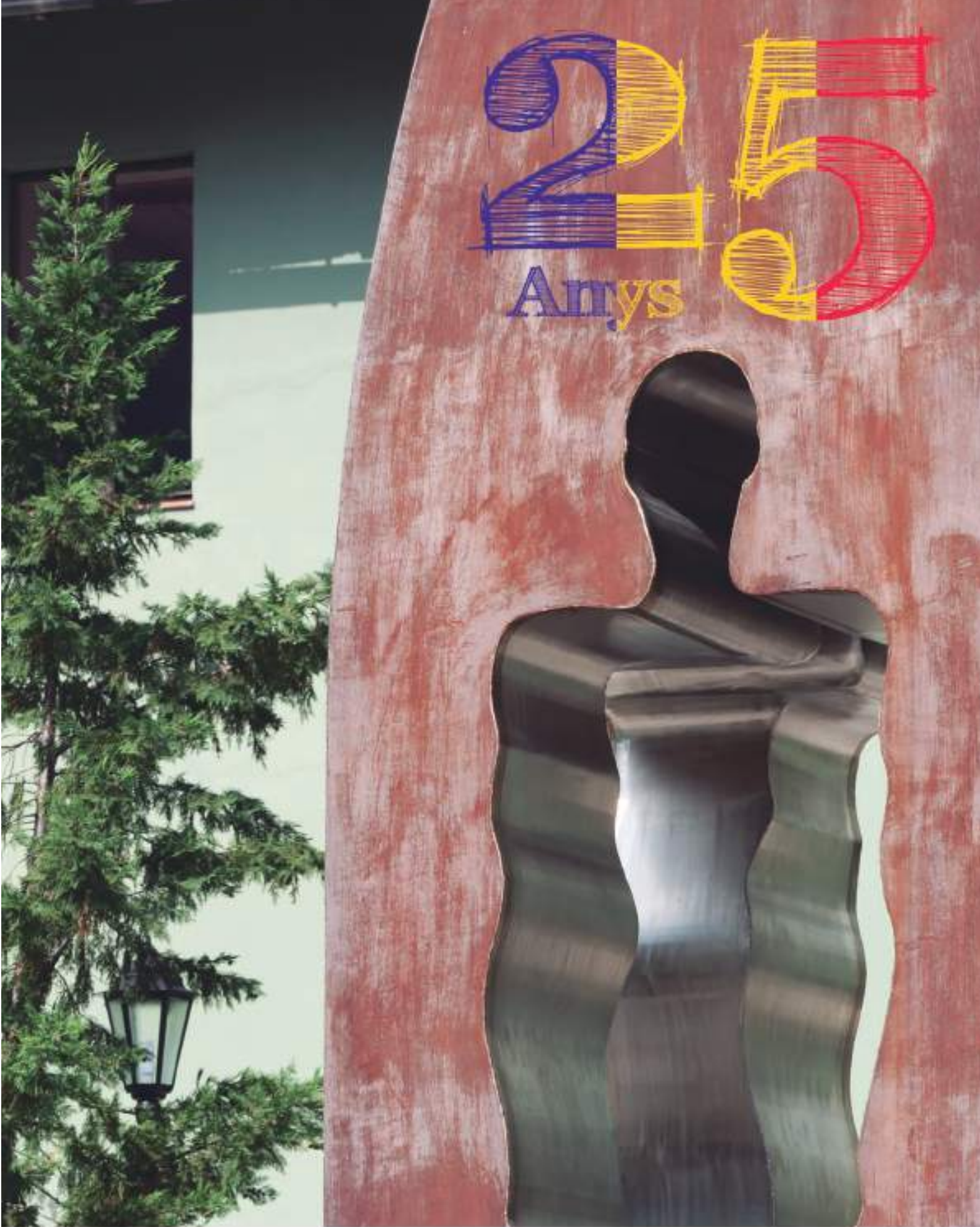

MIQUEL ALÍS

OLGA ADELLACH

Feliç diada de la Constitució

ABANS I ARA
JOSEP MUNTANÉ

ÒSCAR RIBAS

RAMON CANUT

CARLES SANTACREU

JORDI FARRÀS

TONI ARMENGOL

TONI MARTÍ

VENTURA ESPOT

PERE VILANOVA

XAVIER ESPOT

XAVIER JORDANA

ROSER BASTIDA

GRUP CM

Carretera General, 2 - AD100 EL TARTER
 Telèfon: 851 484
grupcm@andorra.ad - www.restaurantmanacor.com

*Felicitats pels 25 anys
 de la nostra Constitució*

Tel: 854 300
dekora@andorra.ad
 Av. Bonaventura Riberaigua, 38
 Andorra la Vella

SALUTACIÓ

EMMANUEL MACRON

Le président de la République Française Co-Prince d'Andorre

President de la República Francesa i Copríncep d'Andorra

En ce 14 mars 2018 je tenais à m'adresser à travers ce message à vous andorranes, andorrans ainsi qu'à tous ceux qui ont choisi la Principauté d'Andorre comme terre d'accueil et de vie.

Lorsqu'il y a 25 ans aujourd'hui, le peuple andorran a approuvé par référendum à une très large majorité la première Constitution de la Principauté d'Andorre il témoignait de sa confiance en l'avenir de ce pays.

Cette Constitution, élaborée sous l'impulsion des co-princes et du Conseil Général, permettait à la Principauté, après des siècles d'un statut juridique incertain, de devenir un État de droit entièrement souverain.

La Charte Suprême permettait également à l'Andorre de mieux définir les droits et libertés des personnes, les compétences des co-princes, du Conseil Général, des paroisses, de la Justice, et enfin de créer un Tribunal Constitutionnel.

Un quart de siècle plus tard, ces différentes institutions ont trouvé leur place et les mécanismes mis au point par les constituants pour régler leur fonctionnement, et les rapports entre elles ont démontré toute leur efficacité.

Durant cette période l'Andorre a connu plusieurs co-princes, aussi bien épiscopal que français, cinq chefs de gouvernement se sont succédé, et le Conseil Général a été renouvelé à plusieurs reprises sans qu'aucuns de leurs responsables ne songent qu'à remettre en cause les principes constitutionnels adoptés en 1993. Beaucoup de chemin a été parcouru et aujourd'hui, grâce aux efforts de tous, l'Andorre est un État reconnu par la communauté internationale où elle prend toute la place qui lui revient.

Au plan international, l'Andorre a pris un certain nombre de responsabilités ou d'initiatives en matière d'éducation, de culture mais aussi d'environnement que je veux saluer ici.

Au plan interne, la Principauté a engagé des réformes importantes en matière de transparence financière et a su mettre en conformité ses règles fiscales avec les principes de l'Union Européenne et de l'OCDE.

Aujourd'hui, dans un monde sans cesse en évolution, l'Andorre a pris l'initiative de se rapprocher de l'Union Européenne pour la négociation d'un accord d'association.

Ce pari de l'ouverture à l'Europe, contre la tentation du repli sur soi, est l'affirmation, comme il y a 25 ans, de la confiance des andorrans dans leur capacité à s'adapter afin d'assurer un avenir prospère aux générations futures.

Ce rapprochement avec l'Union Européenne permettra à l'économie andorrane de s'ouvrir et d'accéder au marché intérieur que représente l'Europe. Il donnera également la possibilité aux jeunes andorrans d'étudier, de travailler dans tout le territoire de l'Union Européenne.

Bien sûr, ce rapprochement suppose des adaptations du modèle économique de la Principauté, mais il permettra à l'Andorra d'exploiter totalement ses atouts géographiques, touristiques et économiques.

L'Andorre par sa géographie, son histoire, ses institutions est dans l'Europe, c'est une évidence. Elle a tout à gagner dans ce rapprochement et vous pouvez compter sur mon entier soutien dans le processus de négociations en cours.

En ce jour de commémoration, j'invite l'ensemble des andorranes et andorrans à réaffirmer la devise de la Principauté *Virtus, Unita, Fortior*, car seules l'union et la courage permettront à la Principauté d'Andorre d'affronter sans inquiétude les défis de ces nouveaux temps.

Amb motiu d'aquest 14 de març del 2018, volia adreçar-me a vosaltres, andorranes i andorrans, així com a tots els que heu escollit el Principat d'Andorra com a terra d'acollida i de vida, mitjançant un missatge.

Ja fa 25 anys avui, el poble andorrà va demostrar la seva confiança en el futur del país quan va aprovar per referèndum, amb una gran majoria, la primera Constitució del Principat d'Andorra.

Aquesta Constitució, elaborada sota l'impuls dels Coprínceps i del Consell General, permetia a Andorra esdevenir un Estat de dret totalment sobirà després de segles d'un estatut jurídic incert.

La Carta Magna permetia igualment a Andorra de definir millor els drets i les llibertats de les persones, les competències dels co-prínceps, del Consell General, del Govern, de les parròquies, de la Justícia i finalment de crear un Tribunal Constitucional.

Un quart de segle més tard, aquestes diferents institucions han trobat el seu lloc i els mecanismes desenvolupats pels constituents per adaptar el seu funcionament i les relacions entre elles han demostrat tota la seva efectivitat.

Durant aquest període, Andorra ha conegut diversos coprínceps, tant l'episcopal com el francès, cinc caps de Govern s'han succeït, i el Consell General ha estat renovat diverses vegades sense que cap dels seus líders hagi qüestionat els principis constitucionals adoptats l'any 1993.

S'ha fet molt de camí i avui, gràcies als esforços de tots, Andorra és un Estat reconegut per la comunitat internacional on pren tot ell lloc que li correspon.

En l'àmbit internacional, Andorra ha agafat un gran nombre de responsabilitats o d'initiatives en matèria d'educació, de cultura, però també de medi ambient que vull remarcar aquí.

Pel que fa al país, el Principat ha assumit reformes importants en matèria de transparència financera i ha sabut adaptar les seves normes fiscals amb els principis de la Unió Europea i de l'OCDE.

Avui, en un món en constant canvi, Andorra ha pres la iniciativa d'aproximar-se a la Unió Europea amb la negociació d'un acord d'associació.

Aquesta aposta de l'obertura a Europa, contra la temptació d'aïllar-se, és la confirmació, com fa 25 anys, de la confiança dels andorrans en la seva capacitat d'adaptar-se a fi d'assegurar un futur pròsper a les generacions futures.

Aquesta aproximació amb la Unió Europea permetrà a l'economia andorrana d'obrir-se i d'accedir al mercat interior que representa Europa. Donarà igualment la possibilitat als joves andorrans d'estudiar, de treballar a tot el territori de la Unió Europea. Per descomptat, aquest acord d'associació suposa adaptacions del model econòmic del Principat, però permetrà a Andorra aprofitar totalment els seus actius geogràfics, turístics i econòmics.

Andorra, per la seva geografia, la seva història i les seves institucions està dins d'Europa, és una evidència. Té tot a guanyar en aquest acostament i podeu comptar amb tot el meu suport en el procés de negociacions en curs.

En aquest dia de commemoració, invito totes les andorranes i andorrans a reafirmar el lema del Principat *Virtus, Unita, Fortior*, ja que únicament la unió i el coratge permetran al Principat d'Andorra afrontar amb optimisme els reptes d'aquests nous temps.

IMMOBILIÀRIA SUPERIOR

SOFISTICACIÓ

REAL ESTATE
SOPHISTICATION

Ens recolzen 45 anys d' experiència
We are supported by 45 years of experience

Experts en el mercat immobiliari nacional
We are experts in national estate market

Empresa fundada a Andorra
We are a company founded in Andorra

El més ampli ventall d' ofertes
We have the wider range of offers

Mai demanem exclusives
We never ask for exclusive rights

Superior
EXPERTS IMMOBILIARIS A ANDORRA

Follow us

Carrer La Sardana,
núm. 5 baixos
AD500 Andorra la Vella

tel. (+376) 80 80 80
Fax. (+376) 80 80 85

superior@andorra.ad
www.immobiliariasuperior.com

SALUTACIÓ
JOAN-ENRIC VIVES

Arquebisbe d'Urgell i Copríncep d'Andorra

JOIOSA FESTA DEMOCRÀTICA

ENS SACSEGEN NOUS
REPTES QUE HEM
D'AFRONTAR, QUE
TAMBÉ SÓN D'EUROPA

Aquest 14 de març s'escalen els 25 anys de la Constitució del Principat d'Andorra, que va donar un impuls molt gran al país i ens va assentar amb decisió i responsabilitat en el concert de les nacions democràtiques. Quants canvis de llavors ençà. La Constitució andorrana és el text legal on es plasmen els principis fonamentals sobre els quals descansa l'organització del nostre Estat de dret, els límits i les facultats d'aquest Estat, així com els deures i drets dels individus i les institucions. És el text que regula les institucions bàsiques del país, que conté les normes fonamentals de pau i convivència, i que ha de ser respectat per qualsevol altra norma de rang inferior. Ja s'ha estudiat i posat en clar el llarg i fecund recorregut que els Coprínceps i el Consell General, però també els comuns i moltes altres institucions i organitzacions andorranes van dur a terme durant uns anys transcendents per al nostre país. Finalment el poble andorrà, amb una participació del 75,74%, va expressar la seva acceptació de la Constitució amb el 74,19% de vots afirmatius. Així fou aprovada en el referèndum del 14 de març del 1993, ara fa 25 anys. Això avui és història, de la qual ens en podem sentir ben orgullosos i satisfets.

És cert que el món està immers en una profunda transformació dels seus sistemes de valors, la societat ha globalitzat els seus comportaments, i s'han produït canvis significatius en el nostre país i a tot el món. Però això ens ha de refermar en la nostra natural vocació d'obertura europea i interna-

cional. És bo destacar que Andorra, des que existeix, ha tingut una relació europea clara, tal com el nostre himne nacional ho proclama, quan es refereix al fet que un dels grans pares d'Europa, l'emperador d'Occident Carlemany (742-814), és el nostre pare. Tenim arrels i tradicions molt antigues: "Creient i lliure onze segles creient i lliure vull ser; siguin els furs mos tutors i mos Prínceps defensors", canta amb goig vibrant el nostre himne nacional, amb lletra del Copríncep episcopal Joan Benlloch.

Amb tot, cal prendre consciència que aquests 25 anys no han passat en va i ens sacsegen els nous reptes que hem d'afrontar, que també són els reptes d'Europa, a la qual ens sentim ben units i formant-ne part. Es fa necessari treballar també des d'Andorra, per un futur basat en la capacitat de cooperar junts per superar recels, menyspreus o divisions, afavorint sempre la pau i la comunió entre tots els pobles del continent. I una concreció hauria de ser aconseguir un bon acord d'associació amb la Unió Europea, que requereix una conscienciació general de tots els estaments del Principat,

com va passar amb la nostra Constitució del 1993. Cadascú al seu nivell, amb responsabilitat respecte al tema educatiu i cultural, a la redistribució justa de la riquesa, al tema europeu i a l'obertura econòmica, caldria aportar propostes de futur i d'adaptació, consensuant posicions de país i d'interès general.

En una societat lliure i plural sempre hi haurà legítimes diferències d'enfocament, però és fonamental que els andorranos ens mantinguem units, mirant amb esperança i creativitat el futur del país i les adaptacions que caldrà realitzar. La nostra Constitució del 1993 ens assegura els valors de la llibertat, de la democràcia, de la justícia social i també del reconeixement real i efectiu dels drets de les persones i de la seva dignitat. Per això la lletra i l'esperit constitucionals ens ajuden a encarar el futur amb confiança, rellançant un nou humanisme amb models econòmics més inclusivius i equitatius, orientats no al gaudi d'uns pocs, sinó al benefici de les persones i de tota la societat. Sobretot hem de pensar més en la joventut. Els joves no són pas el futur, com sovint es diu, sinó que ja són ells el present; són els que ja avui amb els seus somnis i esperances, amb les seves vides, estan forjant l'esperit andorrà i l'esperit europeu.

La celebració del vint-i-cinquè aniversari de la Constitució d'Andorra és un gran motiu per a viure una joiosa festa democràtica, que ens afermi en el compromís de mantenir una convivència pacífica i una dedicació generosa vers el bé comú de tots els andorranos.

SEAT

EUROP-AUTO, S.A.

Us desitja feliç 25è aniversari

A thin, red, curved line that starts under the word 'aniversari' and sweeps upwards and to the left, ending under the word 'desitja'.

SALUTACIÓ

VICENÇ MATEU

Síndic general

UNA ANDORRA PER A TOTHOM

Arribem un any més al 14 de març, una data que ens brinda l'oportunitat de reflexionar sobre el camí que hem recorregut els andorrans des que vam aprovar la Constitució. En aquesta ocasió, celebrem el 25è aniversari d'aquest text que, sense cap mena de dubte, va obrir un nou horitzó per a Andorra.

Amb el referèndum de l'any 1993 culmina un procés de reforma de les institucions que s'havia iniciat molt abans. Els grans canvis econòmics i socials que havia viscut Andorra a partir de la dècada del 1930 es van anar consolidant durant la segona meitat del segle i empenyen cap a la modernització d'una estructura institucional que poc havia variat en la història: dos Coprínceps sobirans i un Consell General que des de la seva creació al segle XV (l'any vinent en celebrarem el 600è aniversari) ostentava la representació popular, amb unes funcions diverses i no sempre ben delimitades.

La voluntat de reforma es va fer palesa durant els anys 70 del segle XX i, el 15 de gener del 1981, es creava per decret el Consell Executiu, el primer govern d'Andorra. Si bé les aspiracions dels andorrans ja eren aleshores més altes, la separació del poder legislatiu i el poder executiu és, possiblement, un pas decisiu cap a la redacció d'una Constitució del Principat que hauria de dotar Andorra d'una identitat jurídica clara.

La Constitució reconeix la so-

**ÉS UNA CONSTITUCIÓ
CONTEMPORÀNIA, QUE
ES PREOCUPA PER LES
GENERACIONS FUTURES**

birania del poble andorrà que, ara fa vint-i-cinc anys, va decidir prendre les regnes del seu futur. Perquè sobirania és, per damunt de tot, un exercici de responsabilitat. Això és vàlid per als poders

públics, ben definits per la Carta Magna tal com pertoca en un Estat modern, democràtic i de Dret. Però ho és sobretot per als ciutadans que, des dels àmbits respectius, contribueixen a dibuixar l'Andorra d'avui i del demà.

Una Andorra que, gràcies a la Constitució, s'obre al món i es mostra decidida a participar, d'igual a igual, tot i que lògicament en la mesura de les seves possibilitats, en les causes comunes de la humanitat. La Constitució del Principat d'Andorra és una Constitució contemporània que, a més de recollir els drets i llibertats dels ciutadans, es preocupa per les generacions futures i manifesta el compromís amb el medi ambient.

Vivim en un país que és un miracle de saviesa històrica i un petit tresor entre muntanyes. Possiblement, un dels reptes més importants que encarem en el present és la gestió sostenible dels nostres recursos (materials, però també socials i de convivència), amb la voluntat de preservar un benestar que no es mesura només amb xifres. Per això és necessari que siguem capaços, tots plegats, d'alçar la mirada i projectar-la més enllà de la immediata, per construir una Andorra que no deixi ningú enrere, una Andorra per a tothom.

Amb l'orgull de poder celebrar aquest vint-i-cinquè aniversari des de la institució del Consell General, òrgan representatiu del poble andorrà, us desitjo a tots una molt bona festa de la Constitució.

Visca Andorra!

Estem orgullosos de formar-ne part. Feliç dia de la Constitució.

SALUTACIÓ**ANTONI MARTÍ**

Cap de Govern

25 ANYS DE SERVEI AL POBLE ANDORRÀ

Benvolguts conciutadans,

Aquest 14 de març fa 25 anys que el poble andorrà va votar en referèndum la Constitució, que permetia a Andorra esdevenir membre de ple dret de la comunitat internacional. La Constitució de 1993 és, sens dubte, la fita més rellevant de la nostra història recent. Però la realitat social, política i jurídica d'Andorra es remunta molts segles enrere. Bona prova en serà la celebració, l'any vinent, del 600 aniversari de la creació del Consell de la Terra o els 740 i 730 anys, respectivament, de la signatura dels Pariatges que es compleixen aquest any.

És per això que la Constitució de 1993 s'ha de veure com un pas –decisiu, això sí– en la llarga evolució del nostre país. El 14 de març de fa 25 anys, les andorranes i els andorrans van actualitzar les institucions que ens havia llegat la història, van culminar el camí cap a la plena sobirania popular i van clarificar la separació de poders. Fruit d'aquella decisió col·lectiva Andorra va trobar el seu lloc al món, com testimonia l'entrada del nostre país a les Nacions Unides i al Consell d'Europa.

Un quart de segle després, podem fer un balanç molt positiu de l'etapa constitucional. Des d'aleshores, els andorrans han renovat fins a set vegades el Consell General, amb les respectives majories parlamentàries que han donat l'alternança a cinc governs diferents.

L'estabilitat i l'alternança d'aquests 25 anys demostren el bon funcionament de les nostres institucions.

A la vegada, dos coprínceps episcopals i cinc coprínceps francesos s'han succeït des de l'aprovació de la Constitució, contribuint –tots ells– a donar continuïtat a les institucions andorranes i a impulsar l'evolució del nostre país mitjançant les seves funcions d'arbitratge i moderació. Al meu entendre, l'últim quart de segle també serveix per demostrar l'encert de les andorranes i els andorrans en el moment en què van apostar pel Copríncipat parlamentari com a règim polític per a l'Andorra moderna.

Més enllà de l'aspecte institucional, la Constitució i el seu desplegament també han contribuït a transformar la societat andorrana. En el moment de la seva aprovació, fa 25 anys, les persones de nacionalitat andorrana érem una minoria al nostre propi país. El text constitucional i el subsegüent desenvolupament legislatiu van obrir noves vies per a l'accés a la nacionalitat i avui les andorranes i els andorrans representem pràcticament la meitat de la població del país, essent la comunitat més nombrosa. A la vegada, ja en els darrers anys, l'extensió dels drets econòmics a tota la població ha obert la porta a una Andorra més participativa i dinàmica.

Aquesta evolució demogràfica, social i econòmica posa de manifest fins a quin punt l'etapa constitucional ha contribuït a continuar

LA CONSTITUCIÓ S'HA DE VEURE COM UN PAS DECISIU EN LA LLARGA EVOLUCIÓ DEL PAÍS

fent d'Andorra un país integrador i generador d'oportunitats per a les seves ciutadanes i els seus ciutadans.

Evidentment –i afortunadament– queda molt camí constitucional per recórrer. La regulació de les mesures de conflicte col·lectiu i de l'acció sindical i patronal –actualment a tràmit al Consell General– n'és un bon exemple. Però el camí constitucional no consisteix només a desplegar les previsions contingudes a la Carta Magna de 1993, sinó també a seguir adaptant aquestes previsions a una realitat en transformació permanent.

Els 25 anys de la Constitució han estat 25 anys de servei al poble andorrà. Un poble que el 14 de març de 1993 es va dotar d'un instrument fonamental que li ha permès avançar com a societat inclusiva, moderna i plenament reconeguda en el context internacional.

Aquells que hem tingut responsabilitats públiques al llarg d'aquest quart de segle podem estar raonablement satisfets de l'evolució de l'Andorra constitucional. Pertocarà a les generacions més joves afegir noves pàgines a aquesta història apassionant.

Us desitgem un
Feliç 25e aniversari de la Constitució!

Sport Hotels Resort & Spa

ENTREVISTA

ÒSCAR RIBAS REIG va ser el primer cap de Govern, el 1982, i ho va ser tres cops més, entre els quals l'últim mandat preconstitucional i el primer postconstitucional

S'HA DE LIMITAR LA POBLACIÓ I ARRIBAR A UN ACORD AMB LA UE

La visió d'Òscar Ribas és a mitjà i a llarg termini i considera que un dels grans problemes és la incapacitat perquè Andorra dissenyi polítiques que vagin més enllà d'un simple mandat. Alertha que no es pot créixer fins a l'infinit.

Per què va tardar tant a arribar la Constitució? Andorra passa de ser una economia agrícola i ramadera a una de turisme, comerç i serveis als anys cinquanta.

Jo trobo més estrany que no s'hagin fet grans reformes econòmiques i socials en els 25 anys des de l'aprovació de la Constitució que no pas que en passessin quaranta fins arribar a la Carta Magna. Perquè l'evolució en la segona meitat del segle XX és progressiva i fins a final dels setanta no es comença a plantejar tímidament la necessitat de canviar de model. Entre la segona meitat dels setanta i els noranta aquest sentiment evoluciona i esdevé majoritari. Els canvis ja havien començat a final de la dècada del 1970 amb la memòria entregada dels Coprínceps per a la creació del primer Govern d'Andorra.

Jurament com a cap de Govern el 1994.

**FINS A FINAL
DELS SETANTA NO
ES PLANTEJA EL
CANVI DE MODEL**

L'executiu, que jo vaig presidir, va arribar el 1982. Vull dir

que un canvi d'aquest tipus després de 700 anys requereix una evolució i passos intermedis.

Però hi havia gent que l'hauria preferit força abans.

Hi havia un debat sobre si arribàvem a la Constitució per la via revolucionària o per l'evolutiva. Eren opinions. Però jo reitero que és més significatiu que 25 anys després de la Constitució no tinguem un

acord amb Europa que no pas el temps que vam tardar a assolir la Carta Magna.

I hi ha gent que, en canvi, s'hi oposava. El vint-i-cinc per cent dels electors hi van votar en contra. Com explicaria aquest rebuig quan semblava clar que mantenir el model semifeudal era insostenible en l'última dècada del segle XX?

Respondré amb una altra pre-

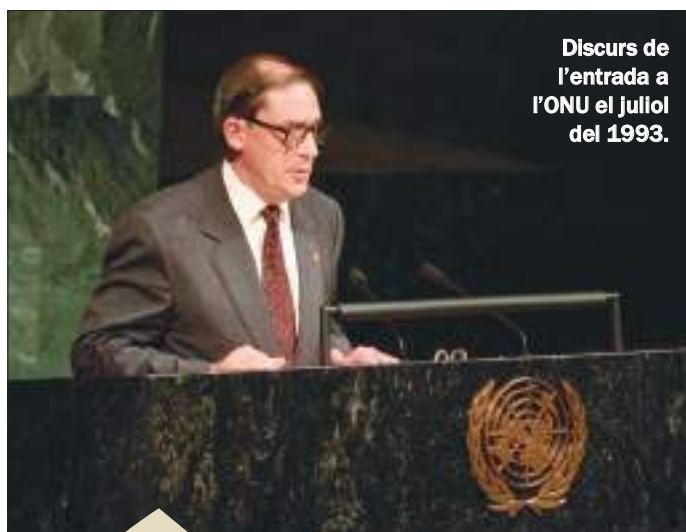
gunta. Per què s'oposen ara a un acord d'associació amb la Unió Europea? Són sempre els mateixos. Vull suposar que el seu esperit conservador no els permet veure la conveniència d'alguns canvis.

Quin balanç fa dels 25 anys des que es va aprovar la Constitució?

Bo. S'ha crescut econòmicament i socialment...

Però?

No parar de créixer és per a mi un problema. Ho estem notant en la pèrdua de qualitat de vida. Ens podem plantejar ser un Hong Kong amb tres milions d'habitants, però això tindria un cost molt alt en l'àmbit mediambiental, social i territorial. Potser el país generarà més riquesa però viurem molt pitjor. Jo no ho vull. És, per a mi, el problema clau del futur.

Discurs de l'entrada a l'ONU el juliol del 1993.

CREC QUE L'ESPERIT ÉS QUE JA HO ARREGLARÀ QUI VINGUI

Com s'ha d'establir aquest límit?

S'ha de consensuar i establir sobre la base del diàleg perquè és un tema d'Estat, del model d'Estat i del país que volem per al futur. Ens trobem en un moment similar al d'anys abans de la Constitució, quan es va fer una reflexió

generalitzada davant l'evidència que calia un canvi de paradigma. Avui necessitem un nou canvi de paradigma i no veig que l'opinió pública estigui per aquesta línia. L'esperit és pensar que ja ho solucionarà qui vingui.

Bàsicament, el que s'està buscant després de la crisi no és reformar i créixer?

Hem entrat en una dinàmica en la qual el creixement ha fet que els nostres joves estiguin més formats, però al mateix temps la nostra economia genera molts llocs de treball qualificats. Necessitem gent per al comerç, per a l'hoteleria, per als serveis turístics... La conclusió és que estem formant gent molt preparada perquè la gran majoria acabi marxant a treballar a fora i al mateix temps importem constantment mà d'obra que està poc qualificada. Tenim gent de

Constitució d'Andorra

25è aniversari 1993 - 2018

CONSELL GENERAL PRINCIPAL D'ANDORRA

Dimarts 13 de març

de 15 h a 20 h
Jornada de portes obertes
Visites guiades a la Casa de la Vall i el nou hemicle.

a les 18 h
Espectacle de titelles
Seguit d'un berenar popular.

a les 21 h
Concert per celebrar el 25è aniversari de la Constitució i de l'ONCA.
A l'Auditori Nacional Ordino. Entrada lliure.

Dimecres 14 de març

de 10 h a 14 h
Jornada de portes obertes
Visites guiades a la Casa de la Vall i el nou hemicle.

a les 12 h
Actuació de l'Andorra Big Band
Al vestíbul del Consell General.

a les 13 h
Sardanes
A la plaça del Consell General.

des de les 9 h fins a les 16 h
Programació especial de RNA i ATV
Des de l'hemicle.

a les 21 h
Castell de focs
Des del centre d'Andorra la Vella, amb la col·laboració del Comú d'Andorra la Vella.

talent que ja està treballant al Japó o als Estats Units. Al final, la gent formada ha d'anar treballar a la Funció Pública davant de la manca de sectors que els proporcionin una sortida professional.

Difícilment hi ha perspectiva que això canviï perquè l'obertura econòmica no ha portat de moment l'arribada d'altres sectors.

S'ha de plantejar políticament. Andorra té un territori, una població i unes característiques com a Estat que són diferents a tota la resta. On som i cap a on volem anar és el més important. Fa molts anys que paguem el preu del curterminisme amb projectes que mai van més enllà d'un sol mandat. Per fer reformes profundes en els temes on són necessàries s'ha de tenir la capacitat de pensar a mitjà i llarg termini. I el que no po-

**Jurament com a
ambaixador davant de
la Unió Europea.**

**FA MOLTS ANYS
QUE PAGUEM
EL PREU DEL
CURTTERMINISME**

dem fer mai és anar copiant els models que utilitzen els grans països per donar respostes a les seves necessitats, perquè molt sovint la solució en un microestat és diametralment oposada. Si no

ens adonem amb celeritat d'aquesta realitat en un futur no gaire llunyà tindrem problemes molt forts.

Tres o quatre mesures per donar viabilitat a mitjà o llarg

*Bona diada de
la Constitució!*

C/. Mossèn Lluís Pujol · Nau Navas, s/n · Santa Coloma · AD500 Andorra la Vella
Tel. oficina: +376 865 444 · Tel. comandes: +376 606 555 · navasfor@andorra.ad

INTERNAMENT NO PAREM DE QÜESTIONAR-NOS EL SISTEMA

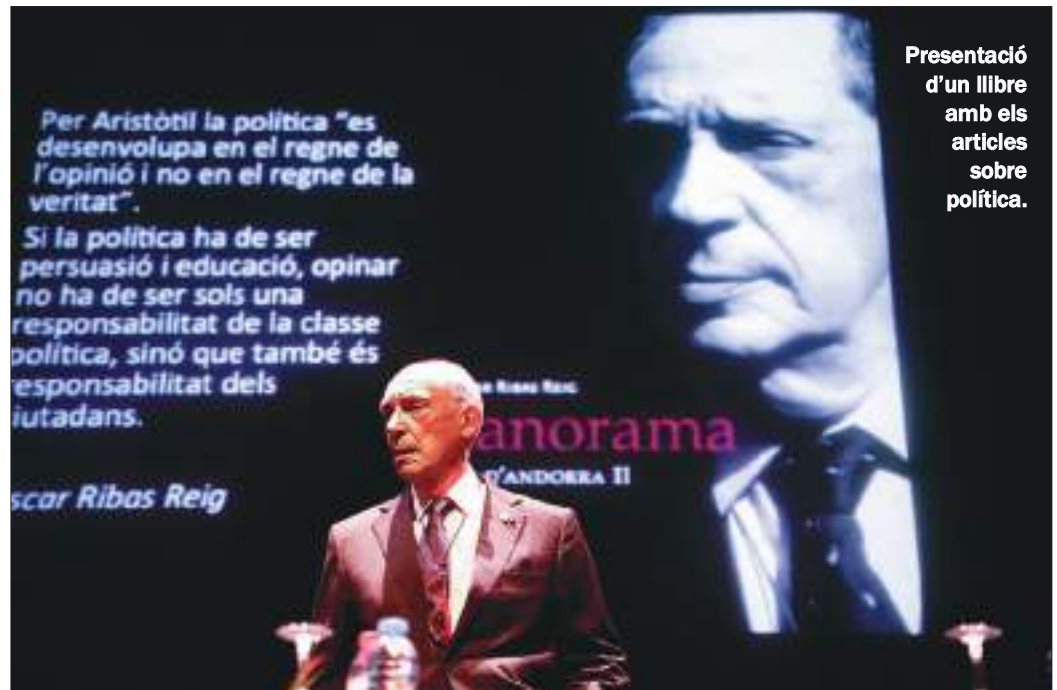
termini?

Fonamental: control del creixement. Podem discutir quin és el límit.

Quina més?

Cap més. Aquesta és la base a partir de la qual s'ha de planificar. El creixement infinit no és sostenible. Sense aquesta voluntat... malament.

Quina percepció té respecte a la visió d'Andorra que tenen a fora després d'un quart de

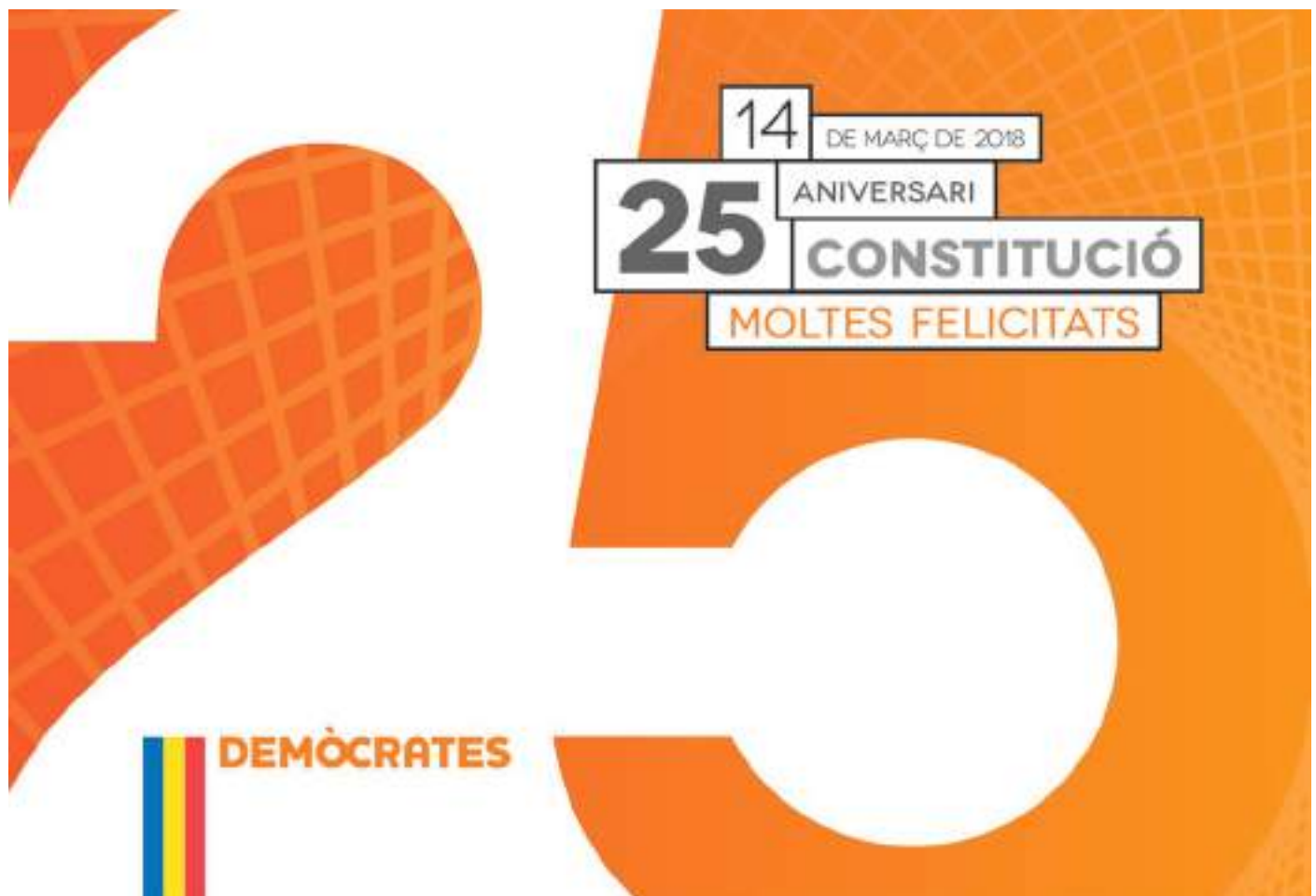
Presentació
d'un llibre
amb els
articles
sobre
política.

segle d'estar en vigor la Constitució?

A l'exterior ens veuen molt positivament. Formo part del club de Madrid del qual no

més són membres els excaps d'Estat i de Govern de països democràtics i tots admiren el sistema constitucional andorrà. Internament no parem de

qüestionar-nos el sistema, el Copríncipat, la figura d'un cap d'Estat bisbe... mentre que a fora consideren que som un model.

LA VOTACIÓ DEL 93

EL REFERÈNDUM ES VA VIURE en un ambient festiu. A dalt, dos electors mostren orgullosos la papere-ta del 'sí' mentre esperen el torn per votar. A l'esquerra, el cònsol major de la capital, Lluís Viu, presideix la mesa sota l'atenta mirada dels consellers i dels periodistes. A baix, dos moments de la jornada electoral, que va aplegar grans i petits.

Bosch, els nostres valors i les nostres promeses

L'essència de la marca Bosch resideix en una habilitat innegable, en productes fiables i respectuosos, una marca honesta i justa.

Un aliat quotidià, un amic amb qui poder comptar

Prometem als nostres consumidors uns resultats de cocció, de rentada i de conservacions perfectes, tot plegat amb tota senzillesa. Els nostres productes són de disseny, d'una qualitat tangible, amb beneficis evidents, per tal que us sentiu segurs, més serenys per una vida assossegada, sense estrès, per aprofitar la vida.

Bosch és el vostre aliat quotidià, des de sempre i per a molt de temps.

1960

1980

1996

2018

Felicitats pels 25 anys de la nostra Constitució

ENTREVISTA

MARC FORNÉ Va ser elegit conseller general el 1993 per l'aleshores jove Partit Liberal. L'any següent va esdevenir cap de Govern, càrrec que ocuparia fins al 2005

EUROPA NO ENS POT DONAR CAP LLIÇÓ SOBRE QÜESTIONS SOCIALS

Q uina valoració global faria d'aquests 25 anys?

El més fonamental que ha aportat la Constitució ha estat la capacitat del país per dotar-se d'un autogovern total, de manera que el parlament ha pogut esdevenir un autèntic parlament i no un *parlamentet* com era abans. Quan es fa la Constitució, el poder total i absolut el tenen els Coprínceps. A partir del 1993 ja no és així. Això no vol dir que el desplegament constitucional hagi estat l'òptim.

En quins aspectes creu que ha fallat?

Bé, no hem d'oblidar que Andorra és, en dimensions, equivalent a una comarca catalana. I tenim set comuns, que els hem de tenir perquè els comuns són anteriors a tot, però també tenim totes les institucions pròpies d'un país. Potser l'Estat s'hauria d'esforçar més en la simplificació de moltes institucions i de molts tràmits que han anat creixent de forma exagerada.

Potser caldria reformar el text en aquest sentit?

Sí, i entenc que és complicat, però tot el referent a les competències entre totes les insti-

Jurament com a cap de Govern el desembre del 1994.

ESTEM VIVINT UN DECANTAMENT EXCESSIU CAP A ESPANYA

tucions del país potser caldria revisar-ho. Hauríem de fer una reflexió sobre si el Principat pot suportar durant molt de temps un creixement de l'administració com el que hi ha hagut els últims anys. I em re-

fereixo a totes i cadascuna de les administracions. Això és una idea de base per començar a parlar de modificacions.

En tot cas, seria difícil redefinir, per exemple, el paper dels comuns.

Sí, perquè sempre hi ha hagut molta tensió territorial i administrativa entre Govern i comuns, i encara es fa palesa avui dia. Els comuns gaudeixen d'unes competències que van molt més enllà que les

d'un ajuntament als països veïns. I hi ha una sèrie de qüestions competencials que no es podrien tocar, perquè responen a la mateixa realitat institucional del país.

Com veu la relació amb els països veïns al llarg de tots aquests anys?

Crec que estem vivint un decantament excessiu cap a Espanya. No només pel que fa a relacions bilaterals, sinó en coses tan simples com en de-

OUTLET

SEMPRE MODA

Oh! My Sandals Calvin Klein Lola Torres

HUSH PUPPIES

Callaghan® Patricia miller

Alpe **Levi's** Nobrand

Pitillos **FILA** Lois **NIKE** Alpe

GEOX

MERRELL **GUESS** **CATERPILLAR**

On Foot Porron TOMMY HILFIGER

lecoqsportif **DIESEL** Victoria **REPLAY**

Therapie Alce Calvin Klein Jeans Bunker

GEOX **HUSH PUPPIES**

FILA **REPLAY** Callaghan® **MERRELL**

GUESS **CATERPILLAR** On Foot **Levi's**

Nobrand

US Polo lecoqsportif Calvin Klein Patricia miller

TOMMY HILFIGER Therapie **GEOX**

Calvin Klein Jeans Lola Torres I moltes més....

AV. RIBERAYGUA 47, AD500 ANDORRA LA VELLA

TEL.: +376 818 256

FACEBOOK: outlet_sempre_moda

manda d'assessorament extern. França ha quedat pràcticament arraconada i crec que no hauria de ser així. Però d'això la culpa la tenim una mica tots, perquè voldria saber quanta gent avui dia a Andorra parla francès.

També hi ha hagut episodis com el tancament del consolat gal...

Des del meu punt de vista, és lamentable que hagi tancat el consolat de França, sobretot tenint en compte que a part de la qüestió de la carretera d'accés a Andorra, en la resta de coses França sempre havia tingut una actitud cap al nostre país una mica paternalista, però en tot cas positiva per als ciutadans. Perquè de la mateixa manera que avui dia hi podria haver cirurgians andorrans treballant a Barcelona, que no hi són, a França n'hi ha uns quants. I no tenen

**Jornada del
segon Jurament
com a cap de
Govern, el 1997.**

**MENTRE ANDORRA
AVANÇAVA
ALGUNS VEÏNS
RETROCEDIEN**

cap limitació. Actualment, insisteixo, ens estem decantant molt cap al sud, sobretot cap al centre del sud, i d'una forma que a Andorra no ens interessa de cap manera. S'està perdent l'equilibri entre França i Espanya.

S'ha criticat força que les qüestions més socials de la Constitució pràcticament no s'han desenvolupat. Què en pensa?

És cert que tot el capítol so-

Hotel Jaume I

Us desitjem una bona diada!

Tel.: 820 061 - Fax: 865 199 - c/ Roureda de Sansa, 2 - Andorra la Vella (Principat d'Andorra)

cial està encara per regular. Però també cal dir una cosa: el país ha avançat més del que pretenen haver avançat d'altres. Mentre Andorra avançava alguns veïns nostres retrocedien. I Europa en el seu conjunt, el gran continent dels valors i dels drets humans, quins drets ha aplicat per exemple amb els refugiats de Síria? Cap ni un. Per tant, no ens poden donar cap lliçó sobre qüestions socials o de drets fonamentals.

I com valora l'actual procés d'acostament a Europa?

Evidentment crec que és necessari, però no es porta adequadament. I les circumstàncies també han canviat, perquè l'Europa que tenim avui dia no és la que hi havia fa deu anys. És clar que el futur del país passa per Europa, però nosaltres, malgrat estar al continent europeu, i de fet

Al costat de Chirac i Clinton en una trobada a l'ONU.

com a Estat hi som abans que ningú, no som a Europa pròpiament dita. I cal veure quin exemple ens dona la UE: en política exterior? Cap. En política militar? Cap. En política econòmica? Tampoc. Uns pre-

L'ACORD AMB LA UE
NO HA DE SER
SIGNAR EL QUE ENS
DIGUIN I CALLAR

tenen que el tabac a Andorra s'haurà de vendre al mateix preu que a França. Però si la resta de països no són capaços de posar-se d'acord ni tan sols amb l'IVA, que és la cosa més elemental! Per tant, acos-

GESTIM
GESTIONS IMMOBIILIÀRIES
DES DE 1975

- Promocions urbanístiques
- Administradors de finques
- Comunitats de propietaris
- Venda - lloguer

Feliç diada de la Constitució

www.immogestim.com

Telèfon: **807 888** - C/ Bra. Riberaigua, número 27 - Andorra la Vella - gestim@andorra.ad

tament a Europa, sí, però no a qualsevol preu. L'acord d'associació no ha de ser signar el que ens diguin i callar. Tenim una personalitat, petita, però l'hem de defensar.

Creu que les negociacions arribaran a bon port?

Espero que se'n surtin, però cal deixar clar que a Europa no manen els polítics, manen els funcionaris, els buròcrates. I això no és bo, aquest no hauria de ser el model per a Andorra i jo no el vull. I, d'altra banda, aquí només es parla del tema del tabac. Què passa amb la resta de qüestions? Els partits de l'oposició, de fet, estan denunciant una important manca de transparència i d'informació per part del Govern.

Pel que fa a l'economia, s'ha evolucionat cap a un model d'obertura. Què n'opina?

Imposició d'una condecoració espanyola, el 2010.

L'obertura econòmica, tal com l'han plantejada, de moment només ha servit en una cosa molt evident: els professionals liberals de fora d'Andorra poden venir a treballar al país sense cap limitació o amb

molt poques limitacions. Al contrari no és així. Per tant, la reciprocitat no existeix. Aquesta obertura econòmica, en un futur potser sí, però ara com ara no està aportant res de positiu.

Quan vostè va arribar al Govern la Constitució tenia encara poc recorregut. Això va suposar moltes dificultats?

No tantes com es podia pensar, perquè també s'ha de recordar que quan vaig ser no-

www.aravellgolfclub.com
+Info: +34 973 36 00 66

 Aravell Golf

A 5 minuts de La Seu d'Urgell

Gaudir en plena natura
D'un conjunt d'instal·lacions i un magnífic restaurant amb terrassa a l'aire lliure

En l'últim
congrés
liberal el 2017.

menat cap de Govern, a final de l'any 1994, ja hi havia una gran quantitat de lleis desplegades arran de la Constitució, de manera que la tasca legislativa fonamental ja estava feta. I cal ressaltar que aquestes lleis es van aprovar per unanimitat, amb un ampli consens polític. Un consens que, quan es va iniciar tot el procés constituent, no estava en absolut clar que acabés sent-hi.

Hi havia moltes reticències?

Com sempre passa en aquest tipus de situacions polítiques, hi havia gent partidària de la Constitució i d'altra que no ho era tant. Per això calia fer molta pedagogia entre la població. I haig de dir que jo vaig defensar el text en una reunió de poble a Andorra la Vella, amb el meu germà i el meu pare.

Creu que la reforma de les institucions de final dels

VAIG ARRIBAR AL GOVERN AMB MOLTES LLEIS JA DESPLEGADES

anys 70 podria haver desembocat en una Carta Magna?

Potser si s'hagués seguit fil per randa el que es plantejava amb la reforma de les institucions, especialment des del Consell General, potser sí que s'hauria arribat a un model similar a una Constitució. La *reformeta*, com es coneix popularment, no va passar d'aquí, i per tant la Constitució va arribar en el moment que havia d'arribar. Per què? Perquè la mateixa *reformeta* deixava entreveure els propis límits que tenia, que eren enormes. No es podia imaginar un país com Andorra governat des de París i des de la Seu d'Urgell. No era lògic i els Coprínceps ho sabien.

Assessoria Comptable Laboral · Fiscal

FORMACIÓ EMPRESES I PARTICULARS

Webinars pràctics

www.innovagestors.com

La tranquil·litat de
treballar amb

PROFESSIONALS

A DALT, L'ALESHORES CONSELLERA AL COMÚ de Canillo, Bibiana Rossa, es prepara per votar. A baix, un nen diposita el sufragi del seu pare. A sota, una dona en el moment d'exercir el dret a vot. A la dreta, dos dels electors abandonen les cabines de votació acompanyats de dos infants.

exes®

© Grup Expofinques
Andorra

El nostre compromís, la seva tranquil·litat

...comenci a gaudir dels nostres avantatges

- ✓ Model de gestió ràpid, eficaç i innovador
- ✓ La nostra xarxa de 250 professionals, al seu abast
- ✓ Venda Garantida

La força del major grup immobiliari d'Espanya, també a Andorra

Oficina Andorra:

00376 88 70 88

andorra@expofinques.ad

C/Na Maria Pla 24-26 Baixos. AD500

Andorra la Vella

www.expofinques.ad

ENTREVISTA

ALBERT PINTAT SANTOLÀRIA va ser cap de Govern entre el 2001 i el 2005 i una peça clau perquè, després de l'avís de Nicolas Sarkozy, s'anés cap a la transparència

ESPRIU DEIA QUE ANDORRA ÉS UN PRODIGI, GAIREBÉ UN MIRACLE

Albert Pintat es mostra com un apassionat de la Constitució perquè considera que va ser una eina molt ben treballada. L'excap de Govern es desfà en elogis perquè considera que no era tan evident trobar un instrument molt precís per aconseguir fer el trànsit d'un sistema semifeudal a una democràcia constitucional. I fer-ho mantenint les especificitats fonamentals de les institucions amb més de 700 anys d'existència.

Quines creu que són les principals aportacions que ha fet el text constitucional quan s'analitza amb una perspectiva de 25 anys?

Els resumiré. Considero que els factors més transcendents han estat l'aportació de solidesa jurídica, una personalitat internacional inqüestionable i una evident clarificació de responsabilitats en la conducta dels afers públics. Són una sèrie de factors aportats importantíssims.

I l'aportació des del vessant social?

La millora a nivell social és molt àmplia. Un exemple pot ser com ha evolucionat l'economia els últims 25 anys, per-

què és un reflex de com ha canviat el país amb la Constitució. Les millores són constatables en altres camps. En el de la Seguretat Social, en els serveis públics, l'administració de justícia, els serveis sanitaris, la policia, bombers...

De forma global s'entén...

Tot en general ha fet un gran salt. La quotidianitat ens porta que no valorem prou bé la forma com han evolucionat les coses. Les veiem cada dia i

EL DIA A DIA NO ENS DEIXA VEURE LA MAGNITUD DELS CANVIS

no els donem importància, però si fóssim capaços de mirar amb una perspectiva de 25 anys enrere ens adonaríem que el canvi és enorme. Un punt que trobo especialment

paradigmàtic és l'evolució de les comunicacions. La transformació en les nostres comunicacions en l'últim quart de segle és absoluta. Tot ha fet un salt enorme i facilitat de comunicacions.

Quin era el repte que creu que tenia la Constitució i que ha assolit plenament?

La transformació més gran que havia de fer la Constitució era un repte de grans dimensions. La fita era fer un empelt

HI HA COLORS QUE ENS FAN VIURE

Feliç 25è aniversari de la Constitució.

Les **cafeteries**, els **restaurants** i els **cinemes** romandran **oberts** durant el dia d'avui.
També celebrem l'**illa màgica dels Piolets**! Vine a gaudir d'un **esmorzar**
de xocolata desfeta i croissant, **espectacle del Xef Piolet**, **cinema**,
tallers infantils d'il·lusionisme i de màgia i pintacares.

d'una realitat institucional que provenia del segle XIII i trasplantar-la a finals del segle XX. Era una idea que tenia una gran complexitat, però es va acabar emmotllant amb una eficiència remarcable.

Empelt, no se m'havia acudit?

Cal contemplar amb amplitud de mires que s'ha agafat el Coprincipat, el concepte de senyors, el Consell de la Terra i tot un sistema institucional amb 700 anys de vida, i s'ha barrejat amb la sobirania popular, la separació de poders i el concepte actual de democràcia.

Poc a retreure?

Un gran èxit, perquè es va crear una eina gairebé perfecta i per ensamblar els dos mons. Si té algun problema és perquè els que l'hem fet anar i els que la fan anar potser no sabem fer-ho prou bé.

Jurament com a
cap de Govern, el 2005.

ES VA FER UN
EMPELT ENTRE UN
MODEL DEL SEGLE
XIII I L'ACTUALITAT

Alguna mancança hi trobarà?

Potser l'aspecte que no s'ha desenvolupat prou bé és el relacionat amb els comuns. Segurament però no hem sabut com solucionar-ho fins ara.

Quan es va aprovar el text el 1993 s'esperava aquesta evolució o en visualitzava una altra?

Sincerament. Em pensava que aniria pitjor. Estic sorprès també per l'acceptació internacio-

KÖMMERLING®
sistemes per a finestres

Hi ha sensacions que són difícils d'explicar

Finestres PVC

Si vol:

- Estalviar diners en calefacció
- Un excel·lent aïllament tèrmic i acústic
- Finestres en més de 150 colors
- Que les finestres s'adaptin a qualsevol disseny
- Una empresa amb més de 20 anys d'experiència
- Finestres reciclables respectuoses amb el mediambient
- I una molt bona relació qualitat preu

ART I VIDRE és la solució, ja que li proporcionarà les sensacions que busca per a la seva llar.

Fabricant oficial del Club Kömmertling

Art i Vidre
Moradell

Taller: C/ta. la Comella, 41
Ed. Encorces, 3n nivell
ANDORRA LA VELLA
Telèfon: 88 42 01
Fax: 86 42 07
artivdre@andorra.adf

www.artivdre.com

nal un cop ara hem pogut comprovar com és d'inhòspit l'escenari en què es mouen els petits països. Tenim les administracions dels països grans en contra, tot i que afortunadament els polítics d'altres estats sí que ens tenen simpatia. Hem de recordar que els padrins de la Constitució són François Mitterrand i Felipe González, dos homes de prestigi i molt respectats. Per cert, puc citar François Luchaire?

Només faltaria.

Soc un gran admirador de François Luchaire, gran conegedor d'Andorra i que va participar en el procés previ a la Constitució, deia que s'havia fet una eina jurídica molt ben estructurada i que funcionava amb eficàcia.

Pot continuar citant...

Doncs també citaré Salvador

En les eleccions del 2009, quan ja havia renunciat a ser candidat.

MITTERRAND I GONZÁLEZ SÓN ELS DOS PADRINS D'HONOR

Esprui, que era un gran amic d'Andorra. Esprui es preguntava "què és Andorra?" i ell mateix responia que "Andorra és un rar prodigi, gairebé un miracle".

Brillant...

Quan un mira la història i els segles de guerres constants es pot dir que la continuïtat d'Andorra és un miracle. Fins i tot amb tants segles amb els borbons governant a França i Espanya perquè en qual-

Teixido
Des de 1980

Bona diada de
la Constitució!

CORTINATGES · TAPISSERIES · DECORACIÓ · MOQUETES · PAPERS PINTATS · CATIFES

Av. Verge del Pilar, 1 · Tel.: 826 736 · AD500 ANDORRA LA VELLA · Principat d'Andorra
decoraciotexido@andorra.ad

sevol moment haurien pogut fer un intercanvi i que Espanya es quedés Andorra i França la Vall d'Aran. En alguns moments es va especular amb aquesta possibilitat. Moltes vegades hem estat protegits per la divina providència.

Hi hauria algun tema de la Constitució que reformaria o que creu que ha arribat el moment d'actualitzar?

No crec que hi hagi res a canviar, perquè encara no li hem tret tot el suc. Em dona la sensació que el redactat, tal com està, pot donar encara molt més de si.

No la tocaria?

No en tocaria res, i hauríem de partir de la base que només s'hauria de modificar en temes on hi hagi un gran consens al darrere.

Hi ha gent que no n'està del

Trobada recent de membres de la constituent.

tot satisfeta.

Els andorrans autèntics, i amb això vull dir els que tenen un sentiment d'andorranitat autèntic, n'han d'estar satisfets. Després sempre hi ha gent que està permanentment enfa-

HI HA GENT QUE
ESTÀ SEMPRE
ENFADADA AMB
EL PLANETA

dada amb el planeta i per als quals la culpa de tot sempre la tenen els altres. Tenim a les mans una peça extraordinària que ens ha permès fer un giravolt de 180 graus i de la qual n'hem d'estar orgullosos.

Caixes de canvi automàtiques

Serveis

- Electricitat
- Mecànica en general
- Frens
- Injecció, dièsel i benzina
- Electrònica

*Bona diada
de la Constitució*

Telèfons: (+376) 825 868 · (+376) 823 789

Telèfon d'urgències: 364 318

Reparació i manteniment de filtres de partícules

Fet 100% a Andorra

GARATGE VICTOR
www.garatgevictor.com

TARIFA PLANA

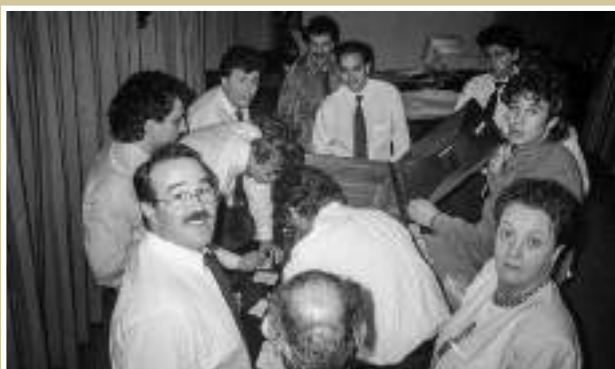
- 1 REVISIÓ ANUAL DE CANVI D'OLI + FILTRES DE MOTOR I CONFORT
- 2 1 CANVI ANUAL D'ESCOBRETES DEL DAVANT I DEL DARRERE
- 3 VERIFICACIÓ ANUAL DE 40 PUNTS ESTRATÈGICS: MECÀNICA, CONFORT I ELECTRÒNICA
- 4 1 JOE ANUAL DE PASTILLES DE FRE (DAVANT O DARRERE)
- 5 ASSISTÈNCIA IL·LIMITADA EN CARRETERA GRATUÏTA
(ITINERARI ASSELERABLE - DURANT L'ANY I EN LES PARÈDOQUES D'ESCALDES, ANDORRA I ST. JULIÀ)
- 6 RECOLLIDA DE VEHICLE I TORNADA A DOMICILI (CITA CONCERTADA)
(DURANT L'ANY I EN LES PARÈDOQUES D'ESCALDES, ANDORRA I ST. JULIÀ)

LA VOTACIÓ DEL 93

ELS CENTRES DE VOTACIÓ

van congregar un bon nombre d'electors, com es pot apreciar a la imatge del costat. A baix a l'esquerra, un moment del recompte de sufragis. A la dreta, l'aleshores cònsol major d'Escaldes-Engordany, Jacint Casal, somriu darrere la mesa electoral mentre un nen es disposa a deixar el vot del seu pare.

ELECTROFRED

 ROSELL, S.L.

Fred - Aire condicionat
Instal·lacions i reparacions
Maquinària d'hoteleria
Maquinària per a bugaderies

Bona diada de la Constitució en els seus 25 anys

Servei tècnic i delegació oficial per a Andorra

Jem

GIRBAU

LA PAZIALE

LG

TOSHIBA

Jasper

Bofigues Josa del Prat del Nou - Av. Rocafort, 11, local 8 - Sant Julià de Lòria (Principat d'Andorra)
Tel.: 843 903 - Fax: 844 546 - **SERVEI D'URGÈNCIA DIES FESTIUS** Tel.: 330 032 - electofred@andorra.ad

ENTREVISTA

JAUME BARTUMEU Amb una àmplia trajectòria, ha estat ministre amb Òscar Ribas (1990-1992) conseller general en sis legislatures i cap de Govern entre 2009 i 2011

L'EQUILIBRI ENTRE TERRITORI I NACIÓ NECESSITA ADAPTACIONS

Es podria concebre l'evolució del país en aquests 25 anys sense Constitució?

La Constitució era més que necessària i per això la vam treballar, la vam defensar i la vam aconseguir. L'evolució dels últims anys, i sobretot des del 2007-2008 fins avui, ens demostra que sense la Carta Magna, avui dia estaríem en una situació molt complicada.

En quin sentit?

Sense la Constitució, Andorra no hauria aguantat diverses embranzides internacionals, com la qüestió de la llista negra de paradisos fiscals, el fet d'haver homologat l'activitat financera, d'anar cap a la transparència, de començar amb l'intercanvi d'informació fiscal a la demanda l'any 2009... o la gestió de la crisi d'una entitat financera el 2015, sense l'acord monetari que vam negociar el 2010 i que es va signar el 2011 amb la UE, tampoc s'hauria suportat. I evidentment sense la Constitució no es podien negociar aquestes qüestions, perquè calia passar per la via constitucional i ser un Estat reconegut per la comunitat internacional.

Com a conseller el 1994, amb parlamentaris de Nova Democràcia.

SENSE LA CARTA MAGNA ESTARÍEM EN UNA SITUACIÓ MOLT COMPLICADA

La reforma del 1981 hauria pogut desembocar en una Constitució?

Si es mira en perspectiva històrica, crec que no. En primer lloc perquè els coprínceps no

estaven per la labor. I jo diria que les forces polítiques andorranes estàvem també en una fase massa incipient per poder plantejar un debat com el que es va plantejar a partir del 1990, amb la crisi de Govern.

Quins factors van propiciar el procés constituent?

En primer lloc, una confluència dels dos coprínceps. Durant anys es deia, i s'ha deixat assentat com un principi, que el Copríncep episcopal Joan Mar-

tí volia avançar en el procés, i que en canvi als coprínceps francesos successius els havia costat d'entrar en aquesta dinàmica. Però el que és indiscutible és que a partir del 1986 el Copríncep Mitterrand decideix empenyer en aquesta direcció. I el 1990 això ja queda absolutament demostrat, quan després d'una dissolució sobtada, el nou Consell General es declara constituent. Això, 10 anys abans no era políticament possible.

La clau per a una inversió real

attic.ad

serveis immobiliaris

Compra, venda i lloguer
Gestió de recursos patrimonials
Inversions immobiliàries
Assessorament urbanístic

Direcció, supervisió i control d'obres
Peritatges
Assessorament d'interiorisme i decoració
Un equip professional al seu abast

Avinguda Consell d'Europa, 16 · Andorra la Vella · Telèfon: +376 828 878

Hi havia prou consens?

Més que un consens, hi havia un acord polític, una coincidència de voluntats al Consell General. Els uns i els altres ens adonàvem que no podríem continuar amb un sistema institucional en el qual el Consell no fos realment un legislatiu, i en el qual el consell executiu que encara no tenia el títol de Govern, no fos realment un govern. Això era un sentiment que finalment es va convertir en una voluntat dels 28 consellers generals.

I el consens va ser difícil d'assolir?

Sí, perquè la política va vinculada a opcions no tan sols econòmiques i socials, sinó també territorials, i pel pes històric de les parròquies, hi havia consellers generals que frenaven el canvi de llei electoral. Aquest va ser un dels problemes essencials.

Jurament com a
cap de Govern,
el 2009.

Com a socialdemòcrata, li sap greu que no s'hagi avançat prou en determinades qüestions socials?

És evident que hi ha hagut una clara continuïtat en unes

polítiques de tall liberal, i ara l'actualitat ens demostra que el fet de no haver volgut legislar el desenvolupament d'un dret recollit a la Constitució, com el dels treballadors a de-

EL COPRINCIPAT NO
HA D'INTERFERIR EN LA
NOSTRA CAPACITAT
LEGISLATIVA

fensar els seus interessos per la via d'una vaga, està creant dificultats serioses.

I pel que fa al model territorial?

En aquests 25 anys s'ha vist que l'esquema institucional, que continuo defensant, d'equilibri entre el territori i la nació, és a dir el conjunt de l'Estat, necessita adaptacions. No voler veure que la qüestió de la delimitació de competències s'ha de tractar primer

DUMNE
SERVEIS

Construïm amb tu

dumacserveis@gmail.com · Tel.: 331 119 - 331 118

a fons, i segon, amb acord polític general i no amb visió electoralista i forçant la màquina d'una majoria absoluta, genera i generarà molts problemes.

Caldria doncs una reforma constitucional per resoldre aquesta qüestió?

Sí, perquè voler introduir determinats canvis sense fer-ho en clau constitucional és un suïcidi institucional. Sota una dissimulada voluntat centralista s'ha dit que es feia una llei que afavoria els comuns, quan el que fa és retallar competències. Els comuns no han de ser menystinguts, però s'ha de mantenir un ordre i un concert, perquè estem entrant en una dinàmica que farà difícil poder mantenir les vuit administracions de l'Estat.

Vostè s'ha mostrat favorable a legislar sobre qüestions

Com a membre de l'oposició en el Consell, el 2014.

sensibles, com és la despenalització de l'avortament.

He defensat, i continuo defensant, la despenalització de l'avortament en determinats supòsits. I de la mateixa manera

que estic a favor d'això, estic totalment en contra de la hipocresia institucional que representa el fet que, com que la Seguretat Social assumeix abonar una prestació per a la

interrupció de l'embaràs fora de les nostres fronteres, aquí hàgim de callar tots, i enmig d'un gran cinisme, dir que no passa res.

La qüestió, en tot cas, és difícil de resoldre per la mateixa estructura del Copríncipat.

Defenso aquesta estructura, defenso el paper dels coprínceps, però el paper institucional dels coprínceps, i la Constitució diu que els coprínceps arbitren i moderen el funcionament de les institucions. He dit en seu parlamentària, i ho mantinc, que el dia que els coprínceps, sigui el del sud, sigui el del nord, pretenguin interferir en la capacitat legislativa del Consell, ens haurem de plantejar un debat sobre el seu paper.

Quina és la solució?

La sortida està a la mateixa Constitució: si un Copríncep

Bona Diada de la Constitució

Diada 25 anys de la Constitució d'Andorra

Bonaventura Armengol, 15 3r- 3a
A0500 Andorra la Vella

T +376 802 250
F +376 867 250

advantia@advantia.ad
www.advantia.ad

LA NEGOCIACIÓ AMB EUROPA ESTÀ MOLT MAL ENFOCADA

considera que hi ha una llei que no correspon als seus plantejaments, hi ha la possibilitat que aquesta llei tiri endavant. I no estic dient que vulgui modificar l'esquema constitucional, però no estic disposat a transformar el model constitucional i tornar 25 anys enrere, quan els coprínceps tenien dret de veto sobre l'activitat legislativa.

La Constitució també ha permès el desplegament del marc impositiu.

Aquest nou model, que la Constitució permetia, que nosaltres vam defensar i del qual els que ara governen no en volien ni sentir a parlar, era necessari i indispensable. A més, la Carta Magna també diu clarament que tothom ha de contribuir. El que passa és que a alguns els costava d'acceptar-ho. I de la mateixa manera que no hem de tenir vuit administracions que se solapen, és evident que els progressistes volem que hi

Després del trencament amb el PS va ser un dels fundadors d'SDP.

hagi uns serveis públics en base a la capacitat econòmica que es derivi dels impostos. El seu desenvolupament era necessari, el volíem, podríem discutir sobre el fet que s'han fet massa exempcions en determinats textos impositius, però això es pot resoldre.

En relació al nou marc fiscal, s'ha desenvolupat l'obertura econòmica i la inversió estrangera. Com ho valora?

Des del meu punt de vista, ha estat un estrepitós fracàs. El Govern va fer repetides proclamacions d'estadístiques positives, però el resultat dis-

sortadament no ha estat el que esperàvem, per falta de seguretat jurídica, no per falta d'atractivitat del país. I la seguretat jurídica demana que el marc impositiu sigui clar, homologable, i que hi hagi unes perspectives de consolidació del model que no facin estar els empresaris que vulguin venir a invertir al país en una situació d'instabilitat.

El procés d'acostament a Europa es porta correctament?

El problema és que la negociació està molt mal enfocada. Es fan moltes fotografies, es proposen pactes que no es compleixen... Això hauria de

ser una qüestió d'Estat, i des del 2015 cap aquí no se'n ha donat informació, per tant es pot dir que allò del pacte d'Estat era una broma. Però ara estem en una situació dramàtica per al país, i darrere de la qüestió del tabac hi ha la lliure circulació de persones, de serveis i d'empreses. Els que defensem l'acord l'hem de poder explicar, i per poder-lo explicar des de l'oposició hem de tenir informació. Un vestit a mida ja sabem que no ens el faran, però no hauríem d'estar en la situació que se'n digui: "aquest és l'acord i aquí hi ha el lloc per a la firma".

ANDORGEST

ADMINISTRACIÓ DE FINQUES
IMMOBILIÀRIA

C/ de les Escoles, 25-27 (local 1)
AD600 SANT JULIÀ DE LÒRIA
Tel.: 741 486 - Fax: 844 396

Felicitats pels 25 anys
de la nostra Constitució

IASO

Gaudeix dels espais exteriors
En qualsevol època de l'any

Arquitectura Tèxtil · Pèrgoles · Tendals · Para-sols · Cortines · Mampares
Piscines-Cobertors · Mobiliari exterior-interior · Complementos i decoració

Horari | Dilluns a Divendres
9h a 13h - 15h a 19h

(exclusiu) Avda. d'Enclar 102 - Santa Coloma, Andorra Tel. +376 845 305 info.ad@iasoglobal.com www.iasoglobal.com

LES LLARGUES

CUES van marcar bona part de la jornada, com mostra la imatge superior. A la dreta, el cap de Govern, Òscar Ribas, es prepara per dipositar el vot. A baix, dos moments del dia del referèndum: a l'esquerra, un grup de votants. A la dreta, una mare i una filla a la mesa electoral sota la mirada atenta del cònsol lauredià, Ricard Tor.

25 ANYS

EN PORTADA

1994

1996

1993

1995

Diari d'Andorra

Un "sí" sobirà

DIA DE LA CONSTITUCIÓ
14/03
La Constitució de Tots

— us desitgem —
UNA BONA DIADA!

25 ANYS

EN PORTADA

1997

1998

1999

2000

GRUP BECIER
Fundat el 1945

*Us desitja un bon
Dia de la Constitució*

Becier Vehicles · Becier Assegurances
Becier Viatges · Becier Immobiliària · Becier Vending
Carbòniques · Repsol

25 ANYS
EN PORTADA

2001

2002

2003

2004

reinvenió

Solucions per als nostres clients amb un ferm compromís ètic i legal

assessoria

20 anys d'experiència professional al país ens avalen

inversió

desenvolupar projectes empresarials amb total garantia

NOVA ADREÇA:
c/ Prat de la Creu, 59-65 · Escala C; planta 5 · Despatx 4
ANDORRA LA VELLA · tel.: 812 525
www.forumgrup.ad

FORUMGRUP

CONSULTORS ASSESSORS D'EMPRESA

Bona diada de la Constitució

serveis fiscals - comptables - mercantils - laborals

Assessorament fiscal / Constitució de societats amb gestió d'ubicació de seu social / Manteniment de societats: comptabilitat, impostos, llibres, etc. / Auditoria i consultoria / Assessorament i assistència societària. Gestió de conflictes Assessorament en nous projectes de negoci / Assessorament en situacions de dificultat empresarial / Gestió de tot l'àmbit laboral i de casos d'empreses / Gestió de residències actives i passives. Tàxacions empresarials

Lerigraf SL
 (uipersonal)

Impressió offset

Oferim impressions de qualitat a un preu molt competitiu
 Entreguem el producte acabat en menys de 24h.
 Capacitat de producció de fins a 50.000 exemplars/hora

Heat Set

Treballem amb papers estucats
 d'entre 60 i 100 grams

Cold Set

Papers d'entre 42 i 80 grams,
 tipus premsa, millorats i offset

c/ de la premsa, 2 25660 Alcoletge (Lleida) T. 973 19 66 00 produccio@diarisegre.com

54

Constitució d'Andorra

250 aniversari 1947-2011

2010

Diari d'Andorra

El Vaticà nomenarà Vives arquebisbe 'ad personam'

2011

Diari d'Andorra

El 3-A marca la majoria d'edat de la Constitució

2012

Diari d'Andorra

Un esquiador greument ferit és rescatat després de set hores de recerca

2009

Diari d'Andorra

Els manifestants contra l'obertura comercial increpen els ministres

2010

Diari d'Andorra

El PS té a punt la baixa a 15 anys per a la nacionalitat

2012

Diari d'Andorra

Un esquiador greument ferit és rescatat després de set hores de recerca

2009

Diari d'Andorra

Els manifestants contra l'obertura comercial increpen els ministres

2010

Diari d'Andorra

El PS té a punt la baixa a 15 anys per a la nacionalitat

2012

Diari d'Andorra

Un esquiador greument ferit és rescatat després de set hores de recerca

42

tuite

Granja

42

tuite

Saló de te

Us esperem per passar junts una bona estona en un ambient càlid i familiar

C. Bra Riberaigua, 42, baixos - Andorra la Vella - Tel.: 861 111

25 ANYS
EN PORTADA

2014

Diari d'Andorra

Serra renuncia a continuar dirigint l'escola de Meritxell

DONES La directora, que feia 27 anys que era al capdavant del centre, ho deixa per motius personals però següent de tècnica. **OPINIO** La junta diu que té uns o quatre candidats i decidirà dilluns. **APUNTA** La favorita és Mandelch.

EL CAS BPA Serra renuncia a continuar dirigint l'escola de Meritxell.

Mateu alerta que la crisi amenaça l'estabilitat social del país

EL CAS BPA Serra renuncia a continuar dirigint l'escola de Meritxell.

EL CAS BPA Serra renuncia a continuar dirigint l'escola de Meritxell.

2016

Diari d'Andorra

El síndic critica la difusió de "rumors" sobre el 'cas BPA'

EL CAS BPA El síndic critica la difusió de "rumors" sobre el 'cas BPA'.

EL CAS BPA El síndic critica la difusió de "rumors" sobre el 'cas BPA'.

EL CAS BPA El síndic critica la difusió de "rumors" sobre el 'cas BPA'.

2015

Diari d'Andorra

Dues ordres de detenció més contra gestors de BPA

EL CAS BPA Dues ordres de detenció més contra gestors de BPA.

EL CAS BPA Dues ordres de detenció més contra gestors de BPA.

EL CAS BPA Dues ordres de detenció més contra gestors de BPA.

2017

Diari d'Andorra

Govern fixa vuit criteris per repartir les transferències

EL CAS BPA Govern fixa vuit criteris per repartir les transferències.

EL CAS BPA Govern fixa vuit criteris per repartir les transferències.

EL CAS BPA Govern fixa vuit criteris per repartir les transferències.

2013

Diari d'Andorra

La proposició sobre l'avortament causa "sorpresa" al bisbat

EL CAS BPA La proposició sobre l'avortament causa "sorpresa" al bisbat.

EL CAS BPA La proposició sobre l'avortament causa "sorpresa" al bisbat.

EL CAS BPA La proposició sobre l'avortament causa "sorpresa" al bisbat.

Pintura en general i decorativa. Col·locació de moquetes i papers pintats.

PINTURES PLUJA DE COLORS

Us desitgem felix
25è aniversari de la Constitució

C. del Solà. Urb. Prat de la Solana. Bloc II - AD200 Encamp
plujadecolors@andorra.ad | T. 832 278 - M. 344 080

Flors Annabel

- Servei i entrega a domicili
- Servei Teleflora internacional
- Rams de núvia, comunions...
- Rams i centres personalitzats per a cada ocasió
- Decoració en general en flors i plantes naturals i artificials

Bona diada de la Constitució

El Maria Pla. 32 AD500 Andorra la Vella · Tel.: 813 713
florannabel@andorra.ad

i-conrisc
institut consultor del risc

ASSESSORS D'EMPRESA

L'ÈXIT DELS NOSTRES CLIENTS

01 FORMACIONS ESPECÍFIQUES

Sistema virtual d'extinció d'incendis
Implantació de Plans Autoprotecció
Prevenició i Extinció Incendis

02 PLANS AUTOPROTECCIÓ

Plans d'emergència i seguretat
Plans de continuïtat de negoci

03 SIMULACRES EVACUACIÓ

Informes d'emergència
Auditories i anàlisi d'evacuació
Organització i seguiment

04 CONSULTORIA ASSESSORIA

Informes Tècnics
Auditories de Sistemes PCI

ADREÇAT A:

- Administracions
- Oficines
- Centres d'ensenyament
- Hotels
- Centres Sanitaris
- Indústria

www.i-conrisc.com
info@i-conrisc.com

ENTREVISTA

TONI MARTÍ Va ser conseller general pel PLA entre 1994 i 2003, quan esdevé cònsol d'Escaldes. El 2011 arriba a cap de Govern amb la coalició Demòcrates per Andorra

LA CONSTITUCIÓ TÉ RECORREGUT; 25 ANYS ÉS MOLT POC TEMPS

Quin balanç global faria d'aquest quart de segle de vida de la Carta Magna?

Crec que hem d'estar satisfets per la feina que s'ha fet quant al desplegament de la Constitució. I no és qüestió de veure qui l'ha desplegat més, perquè això és el de menys. El més important és que cadascun dels caps de Govern que ha tingut la responsabilitat de desenvolupar diferents projectes legislatius ha pogut anar desenvolupant els diversos títols de la Constitució. Alguns,

cal dir-ho, més que d'altres. Però crec que s'ha fet bé, tot i ser una Constitució jove i extremadament moderna en alguns plantejaments. Cal fer, doncs, una valoració positiva del desplegament de la Carta Magna.

La Constitució ha aportat, potser, una estabilitat institucional que abans el país no tenia?

Indubtablement, i també cal valorar positivament aquesta estabilitat. Amb el nou règim constitucional hi ha hagut una estabilitat política important, que ha predominat al llarg d'aquests 25 anys. I també val a dir que tots els poders de l'Estat han funcionat bé: es pot afirmar, per tant, que s'ha consolidat plena-

ment el marc democràtic de què ens vam dotar els andorrans ara fa un quart de segle.

**S'HA CONSOLIDAT
PLENAMENT EL
NOSTRE MARC
DEMOCRÀTIC**

Quins aspectes del text consti-

tucional troba a faltar que estan per desenvolupar?

Bé, és evidentment el desplegament d'una Constitució, i no només aquí, sinó arreu, no es fa mai d'un dia per l'altre. I a Andorra queda encara molt camí per recórrer. En aquest

sentit, cal reconèixer que algun títol ha quedat encara pendent de desenvolupar, i ara, en l'actual legislatura, estem en fase de fer-ho. Em refereixo al títol de Drets i Llibertats, i per això hi ha a tràmit parlamentari les lleis laborals, que són molt importants. I ara que és d'actualitat, cal reglamentar també tot el sistema de drets legítims que tenen els treballadors per poder-se manifestar amb totes les garanties.

La qüestió social s'ha posposat excessivament?

Sí, però això no vol dir que els drets i les llibertats dels andorrans no hagin estat garantits en tots aquests anys. El que cal fer és un major esforç legislatiu perquè quedin encara més garantits. Independentment que es legisli o no, la Constitució ja atorga uns determinats drets, i això és el

A la sala dels Passos Perduts com a conseller, el 1994.

que cal tenir en compte. Evidentment que cal una regulació, i això és en el que estem treballant a hores d'ara. A cada Govern li ha pertocat desenvolupar determinats aspectes de la Constitució, i a nosaltres ens ha correspost el que potser és més mediàtic, però que no per això deixa de ser més important.

De quines fites d'aquests 25 anys està més satisfet?

En primer lloc, de l'obertura de noves modalitats per poder accedir a la nacionalitat andorrana. Fa 25 anys els andorrans érem minoria a casa nostra, i en aquests moments la comunitat andorrana ja és la més important. De forma constant, cada vegada s'ha d'anar donant més facilitats d'accés a la nacionalitat. D'altra banda, des de l'any 2000 cap aquí també s'ha fet un desplegament im-

portant des del punt de vista dels drets econòmics de tots els ciutadans d'Andorra.

Potser no eren tan evidents l'any 1993...

En absolut, i ara sembla lògic i normal que tots els ciutadans que arriben a Andorra tenen els drets econòmics garantits des del primer dia. I en tercer lloc, s'han fet grans avenços en drets familiars.

Per exemple la unió civil de persones del mateix sexe?

No únicament això. Per exemple també s'ha avançat entorn de l'adopció i el nucli familiar. Això també fa part d'una bona convivència i una bona harmonia. En un país del qual sempre s'ha dit que és molt tancat, aquests tres temes: nacionalitat, drets econòmics i família, trenquen una mica amb aquest tòpic.

Menú diari de dilluns a divendres
Menú de cap de setmana
Carta
Menú calçots
Banquets, sopars i dinars d'empresa

Bona diada de la Constitució

hotelgarden@hotelgardenandorra.com · +376 747 400 · Av. d'Enclar, 91-93 · Santa Coloma · AD500 Andorra la Vella

Creu que reformes que ha viscut el país s'han dut a terme amb el 'timing' adequat?

Potser algunes s'han hagut de fer molt de pressa, i això no vol dir que no s'hagin reflexionat, i les hauríem pogut fer de forma menys accelerada al llarg d'aquests 25 anys. I aquests canvis, per tant, no haurien estat tan traumàtics per a determinats sectors de la població. Malauradament en alguns casos s'ha trigat una mica massa a poder-los fer, i això també ha penalitzat la transformació econòmica i social d'Andorra. Qüestions com l'obertura econòmica o la transparència fiscal s'haurien pogut legislar abans.

Creu que hem fet tard en aquestes qüestions?

Bé, l'obertura econòmica ha arribat quan ha arribat, i si ho ha fet és perquè prèviament

DISSORTADAMENT
S'HA TRIGAT UNA
MICA A ASSOLIR
ALGUNS CANVIS

s'han fet passos en aquest sentit. El senyor Albert Pintat ja va fer una proposta d'obertura econòmica, molt més moderada, i també el senyor Bartumeu va fer una aposta decidida per aquesta qüestió. El país ha de disposar de sufi-

cients ingressos per continuar conservant els nostres actius més importants: una bona sanitat, una bona educació, una bona seguretat. I per tenir aquests ingressos cal diversificar l'economia andorrana, i estar oberts al món.

L'equip de Transport Tot desitja una molt bona diada de la Constitució a tots els andorranos/anes i residents d'Andorra.

Felicitat 25è aniversari

UNA MUDANÇA BEN ORGANITZADA ÉS UNA MUDANÇA BEN FETA
MUDANCES NACIONALS I INTERNACIONALS, GRUES I GUARDAMOBLES

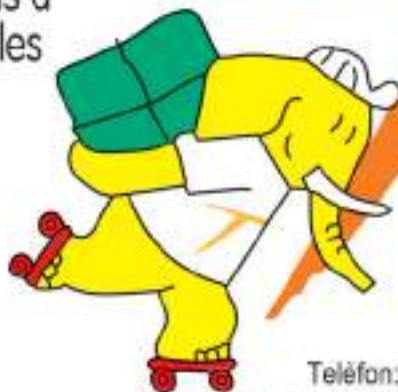
AMB LA FORÇA D'UN ELEFANT I LA RAPIDESA D'UNS PATINS

- ✓ Treballadors especialitzats a desmuntar i muntar mobles
- ✓ Proporcionem tot el material d'embalatge

DES DE 1989

Col·laborem amb:
unicef

TRANSPORT
TOT S. A.
TRANSPORTS I MUDANCES

Telèfon: (+376) 861 876 - Fax: (+376) 865 877
mudances.tot@andorra.ad · www.transporttot.com

Jurament com a cap de Govern, el 2011.

En aquest context també hi ha l'acostament a Europa. I alguns partits diuen que Andorra haurà de fer massa concessions...

El que no podem fer és voler només la part bona que tindria un acord amb Europa, i no

fer-nos responsables de cap de les obligacions que cal assumir per assolir aquesta part positiva del pacte amb la UE. Això, que és un raonament molt senzill, ho hauria d'entendre tothom. I en relació amb això sempre em faig la matei-

LES ELECCIONS NO PODEN SER UN PLEBISCIT SOBRE EUROPA

xa pregunta: "quina és l'alternativa?". Perquè si a mi se m'explica de manera clara l'alternativa estic disposat a analitzar-la, però no hi ha ningú que no gosi dir que no fa falta aquest acord d'associació.

També hi ha la qüestió de les especificitats...

De les especificitats d'Andorra no se'n pot fer una generalitat de cara a l'acord d'associació. Per tant el país ha d'estar atent a aquelles especificitats que pot demostrar que són vàlides. El que no vull, perquè seria un drama per a Andorra, és que les pròximes eleccions generals siguin un plebiscit sobre acord d'associació sí o acord d'associació no, perquè aleshores totes les reflexions que han fet molts governs de signe diferent no tindrien cap lògica, i es trencaria una dinàmica que

- └ VIDRES I MIRALLS DE TOT TIPUS I COLORS
- └ VIDRES AMB CAMBRA I MAMPARES DE BANY A MIDA
- └ INSTAL·LACIONS PER A BOTIGUES I OBRES
- └ ASSESSORAMENT TÈCNIC

Pressupost sense compromís

— Cristalleries

Nou Estil S.L.

Bona diada de la Constitució

a més a més han volgut tots els andorrans, i no només aquest Govern: ho va voler al seu moment el senyor Pintat, i també el senyor Bartumeu. És un acord que es negociarà sense precipitacions, però sempre he dit que el mercat interior és una de les claus de volta perquè hi hagi creixement a Andorra.

Andorra no pot viure aïllada dins el continent europeu?

Jo crec que no. I aquesta és l'aposta que han fet països que han reeixit en el seu acostament a Europa, com Liechtenstein. Ells van saber fer-ho fa molts anys, i potser a nosaltres ens ha costat més perquè ens feia falta tota una evolució d'ençà que es va aprovar la Constitució. Tot necessita el seu procés.

Creu que és d'hora per parlar d'una possible reforma de la

Fent una intervenció en una sessió de Consell.

Constitució?

El text constitucional encara té recorregut. Estem parlant de només 25 anys, i això per a una Carta Magna és molt poc temps.

Hi ha qui ho reclama, per exemple, per donar major proporcionalitat a la representa-

ció electoral.

Tots els sistemes electorals són imperfectes, però crec que es va fer un pas molt important, i va ser clau per arribar al consens constitucional, quan ens vam dotar del sistema electoral que tenim. Ja no únicament al Consell General, sinó també als comuns. És

important que les corporacions comunals també esdevinguin governables. I una institució molt fragmentada políticament podria esdevenir ingovernable sense l'actual sistema electoral.

S'imagina un model institucional que no passi per l'actual sistema de Coprincipat?

Des d'un punt de vista institucional, m'agradaria que es mantingués l'actual estructura de coprincipat, amb els dos caps d'Estat indivisos. Crec que el coprincipat ha estat la garantia de la sobirania d'Andorra durant molts segles, molt abans que la mateixa Constitució. Tot i respectar els que critiquen aquesta fórmula, crec que ens ha donat molt i ens ha de continuar donant moltíssim. Això ha de perdurar en el temps, perquè aquesta forma ha durat segles, i gràcies a ella Andorra existeix avui dia.

Bona diada de la Constitució

Bola de Pel
Centre Depilació Làser

Avinguda Santa Coloma, núm. 17 · Edifici Ribalta 1, local 1 · Telèfon: +376 810 007 · centreboladepel@gmail.com

Treballem per Andorra amb experiència, eficàcia, i actualitat

Tel.: 811 356 · Fax: 863 398 · fito@andorra.ad
C/ Poblado, 37, naus Cortès núm. 3 · Santa Coloma · ANDORRA LA VELLA

LA VOTACIÓ DEL 93

IMMA TORRA

IMMA TORRA

EL CÒNSOL MAJOR d'Ordino, Josep Duró, i el secretari del comú, Lluís Babi, darrere la mesa electoral (a sobre d'aquestes línies). A dalt a la dreta, dues nenes el dia de la votació a Ordino. A la dreta, els consellers generals Ladislau Baró, Pere Altimir, Joan Pujal i Joan Santamaria, a punt de votar.

AURA

E S P A I

Informet i vine a
provar una classe de
ioga gratis

**Aquesta PRIMAVERA
recupera l'equilibri amb la PRÀCTICA DEL IOGA**

Modelaràs el teu cos, tonificaràs els músculs,
guanyaràs flexibilitat, corregiràs la postura de l'esquena i
relaxaràs la teva ment.

IOGA KUNDALINI, IOGA PER EMBARASSADES, IOGA MAMIS I BEBÉS,
IOGA KIDS, HATHA IOGA, PILATES

NATUROPÀTIA, REFLEXOLOGIA PODAL, REIKI, SONOTERÀPIA,
HIPOPRESSIUS, REGISTRES AKÀSICS,
BIOENERGÈTICA, TERÀPIES AMB GONGS, MASSATGES

CURSOS DE REIKI, BIOENERGÈTICA, ETC.

C/ Ciutat de Consuegra 10, 1er 1a - Andorra la Vella. Tel. 846 141 info@auraespa.com - www.auraespa.com

ENTREVISTA

VICENÇ MATEU Conseller general entre 1994 i 2001, ha estat també ambaixador a Espanya i a França, i delegat d'Andorra a la Unesco. És síndic general des del 2011

NO SABEM MESURAR PROU BÉ EL PES QUE TENEN ELS COPRÍNCEPS

Creu que la Constitució ha sabut donar resposta a les necessitats del país en aquests 25 anys?

Considero que la Carta Magna ha donat cabuda i ha respost adequadament a totes les situacions que s'han anat presentant al llarg d'aquests 25 anys. Hi ha hagut qüestions de tipus polític, social, institucional... que s'han afrontat amb garanties i assegurant la convivència.

En tot cas, hi ha veus polítiques que parlen reiteradament d'una reforma...

Em crida l'atenció que, sovint, quan parlo amb persones de l'exterior, algunes força coneixedores de la realitat d'Andorra i de la Constitució, en parlen amb admiració, en el sentit que es va arribar a fer un text modern i que incorporava la darrera doctrina del dret constitucional. Es va saber donar resposta a les singularitats del país, i resoldre l'encaix de coses que són molt singulars des del punt de vista institucional. Per això la percepció exterior és d'admiració. En canvi, la percepció interior sempre ha estat molt crítica, i quan es parla

Com a conseller general d'IDN, el 1995.

de Constitució, el primer que es planteja és què és el que s'ha de canviar.

Creu, per tant, que no caldria modificar el text?

Una Constitució és un retrat fotogràfic d'un determinat moment de la societat, que ha de reflectir de la millor manera possible les demandes socials i la conjuminació dels diferents interessos que hi pot haver. En el sentit que les societats són dinàmiques, tampoc caldria petrificar la Constitució, però crec que en-

qüestions com l'avortament.

El mateix Copríncep Martí Alanís va dir que estava disposat a seguir en el càrrec sempre que a la Constitució hi figurés, negre sobre blanc, la protecció de la vida en totes les seves fases. La Constitució preveu que per motius de reserva ideològica, una llei pugui entrar en vigor amb la signatura d'un dels coprínceps. Això ha funcionat en algunes qüestions, però sembla que no funcionaria pel que fa a l'avortament.

Per què?

El Vaticà ha fet saber al Govern de forma molt clara que per a aquest supòsit en concret no serviria la firma de només un Copríncep. És cert que una eventual despenalització de l'avortament, presumiblement, acabaria al Tribunal Constitucional. Però, i si el TC, per la raó que sigui, acaba per validar aquesta llei? Aleshores ens trobaríem amb un conflicte institucional molt greu.

Potser caldria, per tant, replantejar la figura del cap d'Estat?

Bé, crec que a Andorra no sabem mesurar prou bé el pes i

NO VEIG UNA
DEMANDA SOCIAL
MAJORITÀRIA PER
CANVIAR EL TEXT

cara hi ha molt camí a recórrer, i que la Carta Magna no està superada, ni de bon tros. No veig ara mateix una demanda social majoritària com perquè calgui un canvi.

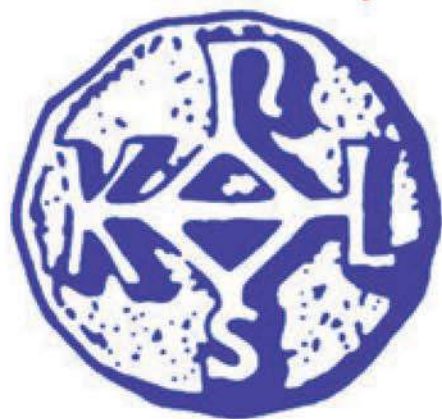
El marc constitucional, però, no permet legislar sobre

**CONFIANÇA
EXPERIÈNCIA
PROXIMITAT
SOLVÈNCIA**

**LA PRIMERA COMPANYIA
D'ASSEGURANCES
ANDORRANA**

+ de 65 anys

1951-2018

COMPANYIA ANDORRANA D'ASSEGURANCES

AV. MERITXELL, 88 - TELÈFON 806 806 - FAX: 824 605 - CAA@XSA.AD - ANDORRA

1968

SANTAMARIA & COSAN
ASSEGURANCES

+ de 50 anys

al vostre servei

amb la vostra confiança

2018

Agents exclusius COMPANYIA ANDORRANA D'ASSEGURANCES

ELS VOSTRES ASSESSORS EN ASSEGURANCES

Professionalitat, experiència, proximitat, solvència i servei

- Automòbils	- Tot risc de la construcció
- Multirisc a la carta	- Garantia desenal
(llar, comunicats, comerç, hotels, etc)	- Maquinària
- Incendi - robatori	- Assegurança accident personal
- Responsabilitat civil general	- Vida
- Exposicions	- Transport

Av. Meritxell, 88, 1r esquerra - Andorra la Vella - Tel.: 804 490 - Fax: 865 100 - s&c@xsa.ad - s&c@andorra.ad

ÉS EVIDENT QUE ENCARA HI HA DRETS QUE ESTAN PER DEFINIR

la força que tenen els coprínceps. Per un costat, tenim un Copríncep que és cap d'Estat, una de les principals potències mundials, amb capacitat d'interlocució i amb poder i influència en tots els grans fòrums. I tenim un altre Copríncep que tot i no tenir un poder polític directe, pertany a una organització amb una enorme influència a tot arreu.

Una altra fórmula institucional, doncs, ens trauria força?

Sí, perquè suposem, per exemple, que esdevenim república... d'acord. Però a l'hora de trucar a la porta de la Unió Europea o de qui sigui, cal tenir en compte que al final els països es mouen pels seus interessos. I no tindríem

força suficient per tractar de determinades qüestions. No sé si tenim unes estructures d'Estat prou sòlides com per permetre'ns a dia d'avui prescindir dels coprínceps. Des del meu punt de vista, crec que no.

Quines mancances troba en el desenvolupament de la Constitució?

Quant al desenvolupament de drets i llibertats, és evident que hi ha drets que encara estan per definir. Això no vol dir que no es puguin exercir. Es

Entregant al rei
Joan Carles I les
acreditacions
d'ambaixador.

ELÈCTRICA
MARCEL BESOLÍ
electricitat en general

tel.: 843 639 fax: 842 639
electricabesoli@andorra.ad

més de 30 anys
fent costat als nostres
amics i clients

Bona diada de la Constitució!

FerComp
Immobiliària S.R.

Us desitgem bona diada de la Constitució

Tel.: (+376) 738 721 | fercamp@andorra.ad | www.fercomp.com

poden exercir amb tota llibertat, però potser no se sap ben bé com. Però desenvolupar aquests drets també podria comportar alguna limitació. Per exemple, la regulació del dret de vaga, tan d'actualitat avui dia, no representa l'autorització del dret de vaga. Qualsevol regulació establiria unes limitacions.

Per què creu no s'ha avançat en aquest capítol social?

Un cop aprovada la Constitució, no es dissol el Consell ni es convoquen eleccions. Tot aquell any es continua amb la legislatura en funcionament. Per què? Perquè els mateixos que han fet la Constitució aprovin les lleis fonamentals que són necessàries per desenvolupar-la. Hi ha qui diu que com que es va fer molta feina i hi havia un clima favorable a avançar, potser s'hauria d'haver anat més enllà amb les

Jurant com a síndic general en el primer mandat, el 2011.

ÉS DIFÍCIL PENSAR EN L'EVOLUCIÓ DEL PAÍS SENSE CONSTITUCIÓ

qüestions econòmiques i socials. Uns mesos després de la Constitució o en posteriors eleccions, la societat andorranesa es va adonar que s'havia fet un gran pas, i després hi va haver uns anys de cert con-

servadorisme. El desenvolupament de drets i llibertats, de tota manera, mai és un tema tancat, ni aquí ni enlloc.

La reforma econòmica i fiscal també s'ha fet esperar...

www.rocblanchotels.com

ROC BLANC HOTELS

us desitja un feliç 25è aniversari de la Constitució

Sí, és cert que, per exemple en la qüestió impositiva, el cercle no s'ha acabat de tancar fins fa poc, amb l'IRPF. I l'article 37 de la Constitució defineix pràcticament l'IRPF: "Totes les persones físiques i jurídiques contribuïran a les despeses públiques segons la seva capacitat econòmica, mitjançant un sistema fiscal just, establert per la llei i fonamentat en els principis de generalitat i de distribució equitativa de les càrregues fiscals."

La Constitució va arribar en el moment propici?

Va arribar en el moment en què es va poder fer. A Andorra, els canvis polítics i la voluntat de transformació sempre està en consonància amb el que passa a nivell mundial, i especialment als països de veïns. Per exemple, la reforma de les institucions de la segona me-

Jornada de portes obertes al Consell, el curs passat.

tat dels anys 70 segurament tenia molt a veure amb l'Espanya de la transició. Hi ha certa correlació amb el que passa a l'entorn.

Però la reforma no va passar d'aquí, i la Constitució encara va trigar...

La Constitució es va impulsar quan es va impulsar perquè es van donar tot un seguit de circumstàncies: hi havia uns determinats coprínceps que veïen les coses d'una certa manera. Durant anys França havia dit que no era possible que el president de la Repú-

blica fos cap d'Estat d'un altre país. Això va canviar. El Copríncep Martí Alanís també estava íntimament convençut que calia fer la Constitució. Totes les peces van encaixar. En moments anteriors s'havia intentat anar més lluny, i no va ser possible. En tot cas, se'm fa molt difícil pensar en una evolució del país a partir del 1993 sense la Constitució.

El futur passa per Europa?

Sí, perquè de la mateixa manera també se'm fa difícil imaginar l'evolució futura d'Andorra si no hi ha l'acord amb Europa. És la següent estació en el camí, i hi hem de passar. A més, la nostra legislació s'alinea cada vegada més amb les directrius i normatives europees. En aquest context, seria absurd no fer un altre pas endavant.

Us desitgem feliç 25è aniversari de la Constitució

Tintoreria · Bugaderia i Servei de Planxat

- * **Qualitat i servei al millor preu**
- * **Bugaderia de casa per quilos**
- * **Servei a domicili gratuït a totes les parròquies**

20 anys al vostre servei

Obert de dilluns a divendres de 8.00 a 20.30 h

Nova maquinària de rentat en sec i sense contaminació

Avinguda Rocafort, 7 · Sant Julià de Lòria · Telèfon: 841 181 / 611 181 · Mòbil: 363 436
Facebook.com/planxatrapid · info@planxatrapid.com

Bona diada de la Constitució

SI Ø NO

COMUNICACIÓ

Doctor Molines, 6, baixos Andorra la Vella
siono@andorra.ad · Tel: 741 550 - Fax: 741 551

PARTICULARS I EMPRESSES

- ☐ Reparacions
- ☐ Servei tècnic
- ☐ Projectes de sonorització, megafonia
- ☐ Projectes de telecomunicacions
- ☐ Servei postvenda de les principals marques del mercat
- ☐ Radiocomunicacions

www.sionocomunicacio.com

LA VOTACIÓ DEL 93

COMÚ DE LA MASSANA

COMÚ DE LA MASSANA

LA FAMÍLIA PINTAT a Sant Julià, on destaquen l'excap de Govern Josep Pintat i el seu fill Josep, més tard cònsol i avui conseller general (esquerra). Al centre, a dalt, el cònsol major de la Massana, Josep Montané, presideix la mesa electoral. A sota, Modest Baró, pare de l'actual cònsol, diposita el vot. A la dreta, un elector surt de la cabina de votació, a la Massana.

Carrer de Lòria 12, AD600
Sant Julià de Lòria, Andorra

Telèfon: +376 801 740
Fax: +376 801 744

info@gruplomi.com
www.gruplomi.com

GRUP LOMI

PROFESSIONALS EN TELECOMUNICACIONS,
SEGURETAT, INFORMÀTICA I ELECTRICITAT

*Els set comuns
us desitgem
un bon Dia*

CONSTITUCIÓ 2018

25è Aniversari

Autor: Werner Lengeman ANA/EL 0210

COMÚ DE CAMILLO

COMÚ D'ENCAMP

COMÚ D'ORDINO

COMÚ DE LA MASSANA

COMÚ
D'ANDORRA LA VELLA

COMÚ DE
SANT JAUME DE LÒRIA

COMÚ
D'ESCALDES-ENGORDANY